Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (esimene koda)

15. detsember 2016*

Konkurents — Turgu valitseva seisundi kuritarvitamine — Kreeka pruunsöe tarnimise turg ja elektrienergia hulgimüügiturg — EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 rikkumise tuvastamise otsus — Riigi osalusega äriühingule riiklike pruunsöemaardlate kaevandamisõiguse andmine või säilitamine — Asjaomaste turgude määratlemine — Võimaluste ebavõrdsus — Põhjendamiskohustus — Õiguskindlus — Võimu kuritarvitamine — Proportsionaalsus

Kohtuasjas T-169/08 RENV,

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI), asukoht Ateena (Kreeka), esindaja: advokaat P. Anestis,

hageja,

keda toetab

Kreeka Vabariik, esindajad: P. Mylonopoulos ja K. Boskovits,

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Komisjon, esindaja: T. Christoforou, keda abistas advokaat A. Oikonomou,

kostja,

keda toetavad

Elpedison Paragogi Ilektrikis Energeias AE (Elpedison Energeiaki), varem Energeiaki Thessalonikis AE, asukoht Marousi (Kreeka),

ja

Elliniki Energeia kai Anaptyxi AE (HE & D SA), asukoht Kifissia (Kreeka),

esindajad: advokaadid P. Skouris ja E. Trova,

ja

Mytilinaios AE, asukoht Ateena,

Protergia AE, asukoht Ateena,

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

ja

Alouminion tis Ellados VEAE, varem Alouminion AE, asukoht Ateena,

esindajad: advokaadid N. Korogiannakis, I. Zarzoura, D. Diakopoulos ja E. Chrisafis,

menetlusse astujad,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue tühistada komisjoni 5. märtsi 2008. aasta otsus K(2008) 824 (lõplik), mis käsitleb Kreeka Vabariigi poolt DEI-le pruunsöe kaevandamise õiguste andmist või säilitamist,

ÜLDKOHUS (esimene koda),

koosseisus: president H. Kanninen (ettekandja), kohtunikud I. Pelikánová ja E. Buttigieg,

kohtusekretär: ametnik S. Spyropoulos,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 8. märtsi 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

1. *Hageja*

1 Hageja Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (edaspidi „DEI“) asutati Kreeka 2. ja 7. augusti 1950. aasta seadusega nr 1468 (*FEK A*’ 169) ainult Kreeka Vabariigile kuuluva riigi osalusega äriühingu vormis. Kreeka seadusega nr 2414/1996, mis käsitleb riigi osalusega äriühingute moderniseerimist (*FEK A* ’ 135), kujundati ta ümber aktsiaseltsiks, mille ainuaktsionäriks jäi riik.

2 Hagejal oli ainuõigus toota, edastada ja tarnida elektrit Kreekas kuni Kreeka elektrituru avanemise esimeste meetmete võtmiseni Kreeka seadusega nr 2773/1999, mis käsitleb elektrituru liberaliseerimist (*FEK A*’ 286), millega võeti eelkõige üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT 1997, L 27, lk 20; ELT eriväljaanne 12/02, lk 3). Vastavalt sellele seadusele ja Kreeka presidendi dekreedile nr 333/2000 (*FEK A*’ 278) kujundati hageja alates 1. jaanuarist 2001 ümber aktsiaseltsiks, kusjuures vastavalt seaduse nr 2773/1999 artikli 43 lõikele 3 ei võinud Kreeka Vabariigi osalus langeda alla 51% hääleõigusega aktsiatest. Käesolevas kohtumenetluses käsitletava Euroopa Komisjoni otsuse vastuvõtmise ajal oli see osalus 51,12%.

2. *Kreeka pruunsöe turg*

3 Pruunsüsi on söe liik, mida kasutatakse peamiselt kütusena elektri tootmiseks; Kreeka teadaolevad varud 1. jaanuari 2005. aasta seisuga olid hinnanguliselt 4500 miljonit tonni ning käesolevas kohtumenetluses käsitletava komisjoni otsuse vastuvõtmise ajal oli ta viies pruunsöe tootja maailmas ja teine tootja Euroopa Liidus.

4 Kreekas oli pruunsöe väikese ja keskmise suurusega pruunsöekaevanduste, nimetusega Achlada, Vevi ja Amynteon/Vegora, mille koguvaru 1. jaanuari 2007. aasta seisuga oli 210,5 miljonit tonni, uurimise ja kaevandamise õigused antud hagejast erinevatele isikutele enne Teist Maailmasõda.

5 12. ja 13. novembri 1959. aasta dekreetseaduse nr 4029/1959 (*FEK A*’ 250) artikli 22 alusel kuulub hagejale ainuõigus kaevandada pruunsütt Arcadie piirkonnas, kus pruunsöe varu on umbes 250 miljonit tonni. Need õigused, mida uuendati 1976. aastal, lõpevad 5. märtsil 2026 ja neid võib uuendada 25. aastaks.

6 Kreekas kehtestati kaevandamisseadustik Kreeka dekreetseadusega nr 210/1973 (*FEK A*’ 277), mida hiljem muudeti Kreeka seadusega nr 274/1976 (*FEK A*’ 50) (edaspidi „kaevandamisseadustik“). Selle seadustiku artiklid 143 ja 144 näevad ette, et riiklike maardlate uurimise ja kaevandamise õigused antakse ühel ajal kas hankemenetluse kaudu või ilma hankemenetluseta juhul, kui see on vajalik kiireloomulisuse või avaliku huviga seotud põhjustel.

7 23. ja 29. augusti 1975. aasta seaduse nr 134/1975 (*FEK A*’ 180) artikli 3 lõige 3 sätestab, et „[Kreeka] tööstusministri otsusega võib kindlaks määrata […] piirkonnad […], kus [hagejal] on tahkete mineraalkütuste uurimise ja kaevandamise ainuõigus“. Selle sätte alusel ministri poolt vastu võetud mitme otsusega anti hagejale pruunsöemaardlate uurimise ja kaevandamise ainuõigus esiteks Amynteoni, Prosilion-Trigonikoni ja Komnina piirkondades kuni 2018. aastani, kus varu kogumaht oli 378 miljonit tonni, ning teiseks Flórina piirkonnas kuni 2024. aastani, kus varu kogumaht oli 140 miljonit tonni.

8 Seadusega nr 134/1975, mis lubas ettevõtjal Liptol AE ühineda hagejaga, omandas viimane ka kõik Liptoli pruunsöe uurimise ja kaevandamise õigused Ptolemaïsi piirkonnas. Neid õigusi, mis hõlmasid varu umbes 1500 miljonit tonni, uuendati 1976. aastal kuni 5. märtsini 2026 ja neid võib uuendada veel 25. aastaks.

9 Ministri 1985. ja 1994. aasta otsustega, mis võeti vastu seaduse nr 134/1975 alusel, anti hagejale Dráma ja Elassona piirkondade pruunsöemaardlate osas, mille reserv on umbes 1000 miljonit tonni, ainult uurimisõigus. See õigus lõppes 2005. aastal.

10 Pärast 1985. aastat anti seitsme väikse pruunsöemaardla uurimis- ja kaevandamisõigused ka hagejast erinevatele ettevõtjatele.

11 Nii kuulus faktiliste asjaolude toimumise ajal kogu Kreeka umbes 4500 miljoni tonni suurusest pruunsöe varust hagejale pruunsöe uurimise ja kaevandamise õigused umbes 2200 miljoni tonni ulatuses; 85 miljonit tonni varusid kuulusid kolmandatele isikutele ning ligikaudu 220 miljonit tonni varusid olid riiklikud maardlad, mida uurisid ja kaevandasid kolmandad isikud, kuid mis samas osaliselt varustasid hageja jaamu. Ligikaudu 2000 miljoni tonni pruunsöe varude osas ei olnud Kreekas kaevandamisõigust veel antud.

3. *Kreeka elektriturg*

Lubade andmine elektrienergia tootmiseks ja elektrijaamade ehitamiseks

12 Kreeka elektriturg avati osaliselt konkurentsile seaduse nr 2773/1999 alusel (vt eespool punkt 2), mis kehtestas esiteks nõude, et jaamade ehitamiseks ja elektrienergia tootmiseks on vaja eelnevat luba, mis antakse pärast energiaturgu reguleerivalt asutuselt (Rythimistiki Archi Energias, Kreeka; edaspidi „RAE“) arvamuse saamist Kreeka arenguministri otsusega, ja teiseks asutas elektrienergia ülekandevõrke haldava üksuse nimetusega Hellenic Transmission System Operator SA (edaspidi „HTSO“).

13 Seaduse nr 2773/1999 artikli 15 lõige 4, mida muudeti seaduse nr 3175/2003 artikli 23 lõikega 9, lubas HTSO-l teostada hankeid, kusjuures hagejal ei olnud õigust osaleda osadel nendest, mis puudutasid toetuse abil jaamade ehitamist ja käitamist, et tagada piisava elektrikoguse tootmisvõime säilimine.

14 Seaduse nr 2773/1999 artikli 42 alusel anti hagejale üks luba kõigi selle seaduse jõustumise ajal talle kuuluvate, tema välja ehitatud või tema ehituses olevate elektrijaamade kohta. Kreeka seaduse nr 2941/2001 (*FEK A*’ 201) artikli 8 lõike 5 ja Kreeka seaduse nr 3377/2005 (*FEK A*’ 202) artikli 24 sätete koosmõjul pikendati seda luba 31. detsembrini 2008.

15 Lisaks sai hageja seaduse nr 3175/2003 artikli 23 lõike 12 alusel loa kokku 1600 megavati (MW) osas vanade jaamade asendamiseks, ilma et oleks täpsustatud tehnoloogiat, mida ta kasutama peab. Kreeka Vabariik märgib, et see asendamine puudutab 1200 MW osas gaasijaamade toodangut ja ainult 400 MW osas pruunsöejaamade toodangut. 2007. aasta novembris teatas hageja, et ta kavatseb taotleda lube kahele jaamale Florina II ja Ptolemaïda V võimsusega 450 MW, mida köeti pruunsöega.

16 Mis puudutab pruunsöega köetavaid jaamu, siis kuulusid kõik olemasolevad jaamad hagejale. Kolm taotlust, mille esitasid kolmandatest isikutest ettevõtjad niisuguste jaamade ehitamiseks, jäeti rahuldamata, sest RAE hinnangul ei olnud piisav või piisavalt tõendatud taotlejate rahaline suutlikkus ja kavandatav pruunsöe kogus. Faktiliste asjaolude toimumise ajal menetleti veel neljandat taotlust, mille oli esitanud EFT Hellas AE. 26. märtsil 2007 oli Heron AE esitanud ka viienda taotluse jaama jaoks võimsusega 460 MW.

17 Pruunsöest erineval küttel töötavate elektrijaamade osas anti hagejale 16. juulil 2003 elektritootmisluba 400 MW võimsusega, gaasiga köetavale kombineeritud tsükliga jõujaamale Lavrionis ning 4. novembril 2003 luba 120 MW võimsusega gaasiturbiinjaamale kuni eespool nimetatud Lavrioni jaama töölehakkamiseni.

18 Hageja üksteist konkurenti said load gaasijaamadele koguvõimsusega 4114 MW 2001. aastal RAE korraldatud hankemenetluse kaudu, millest olid muu hulgas välja jäetud pruunsöega köetavad jaamad. Alates 2001. aastast on välja antud ka muid lube kombineeritud tsükliga jaamadele, mida köetakse gaasiga, ja ka avatud tsükliga gaasturbiinjaamadele. Kokku oli 2006. aasta märtsiks antud välja hagejast erinevatele ettevõtjatele 21 luba pruunsöega mitteköetavate jaamade suhtes, kokku võimsusega 5930 MW. Siiski ehitati tegelikult välja vaid üks jaam.

19 Mis puudutab elektri ja soojuse koostootmisjaamu ja taastuvenergia jõul töötavaid elektrijaamu, siis kehtestas seadus nr 2773/1999 neile elektrijaotuse valdkonnas eesõiguse, kui nende võimsus oli alla 50 MW, reglementeeritud elektrimüügihinna ja väikeste projektide puhul erandi loa saamise kohustusest. Edasi, nende jaamade arengu hõlbustamiseks tunnistas Kreeka seadus nr 3468/2006 (*FEK A*’ 129) kehtetuks ülemmäära 50 MW, muutis müügihinna soodsamaks, muutis kergemaks lubade andmise protsessi ja tõstis kõrgemale läve, millest väiksema võimsuse puhul luba ei nõuta.

Elektri import

20 Kreeka elektriedastuse ühendatud võrk (edaspidi „RIG“), mis katab Kreeka maismaaterritooriumi ja sellega ühendatud teatud saari, oli faktiliste asjaolude toimumise ajal ühendatud Itaalia elektrivõrguga, millega seotud maksimaalne ülekandevõimsus oli 500 MW, ning Kreekast põhja pool asuvate riikide Albaania, Bulgaaria ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi (edaspidi „põhjas asuvad riigid“) elektrivõrguga, millega seotud maksimaalne ülekandevõimsus oli 600 MW. Kogu ülekandevõimsus teiste võrkudega oli seega kokku 1100 MW. Uus, umbes 200 MW võimsusega ühendus, mis pidi ühendama RIG Türgi elektrivõrguga, pidi hakkama tööle 2008. aastal.

21 Kuna esiteks oli oluline osa ülekandevõimsusest põhjas asuvate riikidega reserveeritud kuni 1. juulini 2007 hagejale ja teiseks haldas osa ülekandevõimsusest Itaaliaga Itaalia elektrivõrku haldav üksus, said faktiliste asjaolude toimumise ajal hageja konkurendid teoreetiliselt importida maksimaalselt 500 MW (200 MW põhjas asuvatest riikidest ja 300 MW Itaaliast), kuid nad pidid lähitulevikus saama suurendada mahtu 900 MWle, mis moodustas 7,5% kogu installeeritud sisevõimsusest ja 6,9% installeeritud sisevõimsuse ja imporditud võimsuse summast.

Kohustuslik päevaturg

22 Seadusega nr 3175/2003 nähti alates 2005. aasta maikuust ette kohustusliku päevaturu loomine kõigile elektrimüüjatele ja -ostjatele RIGs. Sellel turul esitavad elektriimportijad iga päeva eelõhtuks pakkumised (näidates ära elektri hinna ja koguse) ning tarnijad ja kliendid esitavad prognoosi mahu kohta, mis nende klientidel vaja läheb. Nende andmete põhjal töötab HTSO välja elektrijaamade koormuse ajakava järgmiseks päevaks. Selleks võtab ta eelnevalt arvesse nende elektritarnete prognoosi, mis toodetakse taastuvenergia jõul töötavate elektrijaamade, elektri ja soojuse koostootmisjaamade ja hüdroelektrijaamade poolt, arvestades, et neil on eesõigus. Seejärel võtab ta arvesse soojuselektrijaamade, sealhulgas pruunsöel, gaasil ja naftal töötavate jaamade pakutavat elektrit. Viimaste puhul peavad tootjate kohaldatavad tunnihinnad olema vähemalt võrdsed elektrijaama muutuvkuluga. Nende elektrijaamade pakkumised, mille muutuvkulu on kõige madalam, kaasatakse võrku esimestena. Hind, mida pakkus nõudluse rahuldamiseks jaotusprogrammi kaasatud kõige kallima toodanguga elektrijaam, ja mida nimetatakse „võrgu marginaalüksuseks“ (edaspidi „VMÜ“), on hind, mida lõpuks makstakse kõigile tootjatele ja importijatele, kelle pakkumusega nõustuti.

Haldusmenetlus

23 2003. aastal esitati komisjonile kaebus, mille kohaselt oli Kreeka Vabariik andnud hagejale pruunsöe uurimise ja kaevandamise ainuloa Kreekas, rikkudes sellega EÜ artikli 86 lõiget 1 koostoimes EÜ artikliga 82.

24 Komisjon saatis 1. aprillil 2004 Kreeka Vabariigile märgukirja, mis puudutas muu hulgas talle pruunsöe uurimise ja kaevandamise ainuloa andmist, mis lubas tal säilitada või laiendada oma turgu valitsevat seisundit elektrienergia hulgimüügiturul. Nii rikub ta EÜ artiklit 86 koostoimes EÜ artikliga 82. Komisjon saatis 3. mail 2004 hagejale selle kirja koopia ning pakkus talle võimalust esitada oma märkused. Kreeka Vabariik ja hageja vastasid 5. juuli 2004. aasta kirjadega.

25 Komisjon palus 21. septembri 2005. aasta kirjas Kreeka Vabariigilt mõningaid täpsustusi ning viimane vastas 22. ja 28. novembri 2005. aasta ning 19. juuni 2006. aasta kirjadega.

26 Komisjon saatis 18. oktoobril 2006 Kreeka Vabariigile täiendava märgukirja, milles ta täheldas, et Kreeka Vabariigi edastatud uus teave ei muuda vastuväiteid, mis ta esitas oma esimeses märgukirjas.

27 Hageja ja Kreeka Vabariik esitasid oma märkused täiendava märgukirja kohta vastavalt 19. ja 24. jaanuaril 2007.

28 Hageja esitas 8. veebruaril 2008 komisjonile Kreeka elektriturgu puudutavad ajakohastatud andmed aastate 2006–2007 kohta.

29 Komisjon võttis 5. märtsil 2008 vastu otsuse K(2008) 824 (lõplik), mis käsitleb Kreeka Vabariigi poolt hagejale pruunsöe kaevandamise õiguste andmist või säilitamist (edaspidi „vaidlustatud otsus”).

Vaidlustatud otsus

30 Vaidlustatud otsuses uuris komisjon mõju, mida avaldasid Kreeka Vabariigi poolt võetud teatud meetmed kahel eraldiseisval tooteturul, millest esimene on pruunsöe tarnimise Kreeka turg (edaspidi „eelnev turg“) ja teiseks elektrienergia hulgimüügiturg RIGs (edaspidi „järgnev turg“). Komisjon märkis, et viimati nimetatud turg avati kooskõlas direktiiviga 96/92 alates 19. veebruarist 2001 ja sellel tarniti klientidele riigis toodetud ja imporditud elektrit (vaidlustatud otsuse põhjendused 60, 150 ja 158–172).

31 Komisjon järeldas, et hagejal on eelneval turul turgu valitsev seisund, kuna tema turuosa oli alates 2000. aastast suurem kui 97%. Tal oli turgu valitsev seisund ka järgneval turul, sest esiteks oli tema turuosa suurem kui 85% ja teiseks ei ole perspektiivi, et turule tuleks uus oluline konkurent, ning kolmandaks ei ole import, mis moodustab 7% kogutarbimisest, tegelik konkurentsipiirang sellel turul. Lisaks on järgnev turg, mis katab enam kui 90% kogu Kreeka elektritarbimisest, oluline osa siseturust (vaidlustatud otsuse põhjendused 177 ja 179).

32 Mis puudutab Kreeka Vabariigi võetud meetmeid, siis märkis komisjon, et hagejale anti esiteks dekreetseaduse nr 4029/1959 ja seaduse nr 134/1975 alusel kaevandamisõigused 91%-le kõigist neist riiklikest pruunsöemaardlatest, mille suhtes õigused olid välja antud, ning teiseks ei ole hoolimata kaevandamisseadustiku võimalustest antud ühtegi õigust ühegi märkimisväärse maardla jaoks mõnele tema konkurendile. Komisjon märkis, et Kreeka Vabariik säilitas või tugevdas hageja valitsevat seisundit järgneval turul sellega, et jättis hagejale sisuliselt monopoolse pruunsöe kaevandamise õiguse, kuna pruunsöel töötavad jaamad olid turul kõige vähem kulukad ja järelikult kõige enam kasutatavad (vaidlustatud otsuse põhjendused 185–188 ja 238).

33 Lõpuks tõdes komisjon, et Kreeka Vabariik ei tuginenud asjassepuutuvate meetmete võtmise põhjendamisel EÜ artikli 86 lõikele 2, ning leidis, et need meetmed kahjustasid riikidevahelist kaubandust (vaidlustatud otsuse põhjendused 239–244).

34 Vaidlustatud otsuse artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Dekreetseaduse nr 4029/1959 artikli 22 lõike 1, seaduse nr 134/1975 artikli 3 lõige 1 ning Kreeka tööstus-, energia- ja tehnoloogiaministri 1976. aasta (*FEK B*’ 282), 1988. aasta (*FEK B*’ 596) ja 1994. aasta (*FEK B*’ 633) otsused vastuolus EÜ artikli 86 lõikega 1 koostoimes EÜ artikliga 82, kuna need annavad ja säilitavad [hagejale] eelisõigusega juurdepääsu pruunsöe kaevandamiseks Kreekas, tekitades nii ettevõtjate vahel ebavõrdsed võimalused elektri tootmiseks mõeldud primaarkütustele juurdepääsu osas ning võimaldades [hagejal] säilitada või tugevdada oma turgu valitsevat seisundit Kreeka elektrienergia hulgimüügiturul, välistades igasuguse uute ettevõtjate turuletuleku või takistades seda.“

35 Tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse artiklis 1 on tehtud sisuline viga, kuivõrd selles on viidatud seaduse nr 134/1975 artikli 3 lõikele 1, kuigi toimikust nähtub, et tegelikult sooviti viidata selle seaduse artikli 3 lõikele 3.

36 Vaidlustatud otsuse artiklis 2 on märgitud esiteks, et Kreeka Vabariik on kohustatud komisjoni teavitama kahe kuu jooksul meetmetest, mida ta kavatseb selle otsuse artiklis 1 nimetatud riiklike meetmete konkurentsivastaste tagajärgede kõrvaldamiseks võtta, ja teiseks, et need meetmed tuleb võtta ja rakendada kaheksa kuu jooksul alates sellest otsusest teatamisest.

Menetlus Üldkohtus ja Euroopa Kohtus

37 Üldkohtu kantseleisse 13. mail 2008 esitatud hagis palus hageja tühistada vaidlusalune otsus ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

38 Üldkohtu kantseleisse 5. septembril 2008 saabunud kirjas palus Kreeka Vabariik luba astuda menetlusse hageja nõuete toetuseks.

39 Üldkohtu kantseleisse 9. septembril 2008 saabunud kirjades palusid Kreekas elektrienergia tootmise sektoris tegutsevad ettevõtja Elpedison Paragogi Ilektrikis Energeias AE ((Elpedison Energeiaki), varem Energeiaki Thessalonikis AE) ja Elliniki Energeia kai Anaptyxi AE (HE & D SA) (edaspidi „menetlusse astunud ettevõtjad") luba astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks. Vastavalt Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 116 lõikele 1 toimetati need avaldused pooltele kätte.

40 Komisjon esitas Üldkohtu kantseleisse 11. septembril 2008 kostja vastuse, milles ta palus Üldkohtul hagi rahuldamata jätta ja mõista kohtukulud välja hagejalt.

41 Komisjon esitas seejärel menetlusse astunud ettevõtjate menetlusse astumise avalduse kohta oma märkused 23. oktoobril 2008. Üldkohtu kantseleisse 7. ja 10. novembril 2008 saabunud aktides esitas hageja vastuväited mõlema menetlusse astumise avalduse suhtes.

42 Üldkohtu seitsmenda koja presidendi 3. detsembri 2008. aasta määrusega lubati Kreeka Vabariigil menetlusse astuda.

43 Üldkohtu kantseleisse 19. detsembril 2008 saabunud aktis palus hageja Üldkohtul tema 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames kohustada komisjoni asendama kostja vastuse teatava sõnastuse, juhul kui komisjon ei ole nõus seda omal algatusel muutma.

44 Üldkohtu kantseleisse 23. jaanuaril 2009 saabunud märkustes hageja taotluse kohta võtta menetlust korraldavad meetmed nõustus komisjon muutma hageja ettepaneku kohaselt kostja vastuse teatavat sõnastust.

45 Kreeka Vabariik esitas menetlusse astuja seisukohad Üldkohtu kantseleisse 18. veebruaril 2009.

46 Üldkohtu seitsmenda koja president andis 18. septembri 2009. aasta määrustega menetlusse astunud ettevõtjatele loa menetlusse astuda. Menetlusse astunud ettevõtjad esitasid menetlusse astuja seisukohad Üldkohtu kantseleisse 13. novembril 2009.

47 Komisjon palus 23. oktoobri 2008, 19. veebruari ja 16. märtsi 2009. aasta kirjades ning hageja 7. ja 10. novembri 2008. aasta, 8. jaanuari ja 23. juuni 2009. aasta ning 28. jaanuari 2010. aasta kirjades, et teatavat konfidentsiaalset teavet, mis sisaldub hagiavalduses, kostja vastuses, repliigis, vasturepliigis, märkustes Kreeka Vabariigi menetlusse astuja seisukohtade kohta ning märkustes menetlusse astunud ettevõtjate seisukohtade kohta, ei avaldataks menetlusse astunud ettevõtjatele. Menetlusse astunud ettevõtjatele edastati üksnes kõnealuste menetlusdokumentide mittekonfidentsiaalne versioon ning nad ei esitanud selles suhtes vastuväiteid.

48 20. septembri 2012. aasta kohtuotsusega DEI *vs.* komisjon (T-169/08, EU:T:2012:448) tühistas Üldkohus vaidlustatud otsuse ning jättis komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõistis temalt välja hageja kohtukulud. Kreeka Vabariigi ja menetlusse astunud ettevõtjate kohtukulud jäeti nende endi kanda.

49 Komisjon esitas 30. novembril 2012 Euroopa Kohtu kantseleisse apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse peale vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 56.

50 Euroopa Kohtu kohtukantseleisse 25. märtsil 2013 esitatud aktidega esitasid Kreeka elektrienergia sektoris tegutsevad ettevõtjad Mytilinaios AE, Protergia AE ja Alouminion AE (edaspidi „apellatsiooniastmes menetlusse astujad“) avalduse komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astumiseks eespool punktis 49 viidatud apellatsioonimenetluses. Euroopa Kohtu asepresident rahuldas selle taotluse 11. juuli 2013. aasta määrusega.

51 17. juuli 2014. aasta kohtuotsusega komisjon *vs.* DEI (C-553/12 P, edaspidi „apellatsiooniastme kohtuotsus“, EU:C:2014:2083) tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse, lükkas tagasi esimese väite teise ja neljanda osa, saatis asja tagasi Üldkohtule, et see lahendaks küsimused, mille suhtes ta otsust ei teinud, ning jättis kohtukulude jaotuse edaspidi otsustamiseks.

Menetlus ja nõuded pärast tagasisaatmist

52 Apellatsiooniastme kohtuotsusest tulenevalt ja vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 118 lõikele 1 määrati kohtuasi Üldkohtu presidendi 3. septembri 2014. aasta otsusega esimesele kojale. 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 119 lõike 1 alusel esitasid hageja, komisjon, Kreeka Vabariik, Elpedison Energeiaki ja apellatsiooniastmes menetlusse astujad Üldkohtu kohtukantseleile oma kirjalikud seisukohad vastavalt 3. oktoobril 2014, 27. novembril 2014, 30. märtsil 2015, 2. aprillil 2015 ja 17. aprillil 2015.

53 Üldkohus (esimene koda) otsustas ettekandja-kohtuniku ettepanekul avada menetluse suulise osa ning palus 26. jaanuaril 2016 Üldkohtu kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames pooltel vastata teatud küsimustele, mida viimased tegid selleks määratud tähtaja jooksul.

54 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 8. märtsi 2016. aasta kohtuistungil.

55 Hageja, keda toetab Kreeka Vabariik, palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

56 Komisjon, keda toetavad menetlusse astunud ettevõtjad ja menetlusse astujad apellatsiooniastmes, palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

57 Hagiavalduse põhjendamiseks esitab hageja neli väidet, mis puudutavad esiteks õigusnormide rikkumist EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 kohaldamisel ning ilmset hindamisviga, teiseks põhjendamiskohustuse rikkumist, kolmandaks ühelt poolt õiguskindluse, õiguspärase ootuse kaitse ja eraomandi kaitse põhimõtte rikkumist ning teiselt poolt võimu kuritarvitamist ja neljandaks proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist.

1. *Esimene väide, mille kohaselt on rikutud õigusnorme EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 kohaldamisel ning tehtud ilmne hindamisviga*

58 See väide on jaotatud viieks osaks järgmiselt:

— esimene osa puudutab ilmset hindamisviga asjaomaste tooteturgude määratlemisel;

— teine osa puudutab turgu valitseva seisundi mittelaienemist eelneval ja järgneval turul seoses ainu- või eriõiguste olemasolu tingimuse tõlgendamisega EÜ artikli 86 lõike 1 ja EÜ artikli 82 rikkumise kontekstis;

— kolmas osa puudutab hageja konkurentide ebavõrdsete võimaluste puudumist;

— neljas osa puudutab turgu valitseva seisundi puudumist eelneval ja järgneval turul seoses väidetava eelisjuurdepääsuga primaarkütusele;

— ja viies osa puudutab ilmset hindamisviga, kuna komisjon ei võtnud arvesse järgneva turu arengut.

59 Kuna Euroopa Kohus ei nõustunud apellatsiooniastme kohtuotsuses väite teise ja neljanda osaga, tuleb analüüsida ainult esimest, kolmandat ja viiendat väiteosa.

Esimene väiteosa, mille kohaselt on tehtud ilmne hindamisviga asjaomaste tooteturgude määratlemisel

Sissejuhatavad märkused

60 Enne, kui on võimalik hinnata, kas niisugusel ettevõtjal nagu hageja on turgu valitsev seisund EÜ artikli 82 tähenduses, tuleb piiritleda asjaomane turg nii pakutavate toodete või teenuste seisukohast kui ka geograafiliselt (kohtuotsus, 14.2.1978, United Brands ja United Brands Continentaal *vs.* komisjon, 27/76, EU:C:1978:22, punkt 10). See määratlemine on vajalik selleks, et luua raamid, mille piires hinnata, kas ettevõtja suudab arvestatavas ulatuses tegutseda sõltumatult oma konkurentidest, klientidest ja tarbijatest (vt selle kohta kohtuotsus, 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EU:C:1983:313, punkt 37).

61 EÜ artikli 82 kohaldamise eesmärgil asjaomase turu määratlemiseks tuleb konkurentsi võimalikkust hinnata just turu seisukohast, mis hõlmab kõiki tooteid või teenuseid, mis oma iseloomulike tunnuste tõttu on eriti sobivad pidevat nõudlust rahuldama ja mis on minimaalselt äravahetatavad teiste toodete või teenustega, kusjuures konkurentsi võimalikkust tuleb hinnata ka konkurentsitingimusi ning nõudluse ja pakkumise struktuuri arvestades (kohtuotsused, 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EU:C:1983:313, punkt 37, ja 17.12.2003, British Airways *vs.* komisjon, T-219/99, EU:T:2003:343, punkt 91). Nagu nähtub muu hulgas komisjoni teatise asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsiõiguses (EÜT 1997, C 372, lk 5; ELT eriväljaanne 08/01, lk 155) punktist 7, hõlmab asjaomane tooteturg seega kõiki neid tooteid ja/või teenuseid, mis tarbijate seisukohast on oma iseloomulike tunnuste, hindade ja otstarbekohase kasutuse põhjal omavahel asendatavad.

62 Geograafilise turu võib seega määratleda kui territooriumi, millel kõik ettevõtjad on asjaomaste toodete või teenuste osas sarnastes konkurentsitingimustes. Sellega seoses ei ole vaja, et objektiivsed konkurentsitingimused oleksid nende ettevõtjate puhul täiesti ühetaolised. Piisab, kui need on sarnased või küllalt ületaolised (vt selle kohta kohtuotsus, 14.2.1978, United Brands ja United Brands Continentaal *vs.* komisjon, 27/76, EU:C:1978:22, punktid 44 ja 53). Lisaks võib selle turu piiritleda ühe liikmesriigiga (vt selle kohta kohtuotsused, 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EU:C:1983:313, punkt 28, ja 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, punkt 34).

63 Käesolevas asjas tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 158 märkis komisjon, et selle otsuse artiklis 1 viidatud meetmed (edaspidi „vaidlusalused meetmed“) puudutasid kahte eraldiseisvat turgu, milleks olid eelnev ja järgnev turg. Komisjoni hinnangul andsid need meetmed pruunsöe kaevandamise õiguse peaaegu täielikult ainult hagejale, välistades mis tahes uue konkurendi eelnevale turule sisenemise või takistasid seda, võimaldades hagejal säilitada või tugevdada oma turgu valitsevat seisundit järgneval turul. Hageja, keda toetab Kreeka Vabariik, vaidleb sisuliselt vastu komisjoni antud turgude määratlusele. Ta jagab oma argumendid kaheks osaks.

Argumendi esimene osa, mis käsitleb eelneva turu määratlemist

64 Komisjon märgib vaidlustatud otsuse põhjendustes 161, 168 ja 169, et eelnev turg oli eraldiseisev tooteturg, mille geograafiliseks piiriks oli riigipiir.

65 Hageja ja Kreeka Vabariik märgivad, et see eelneva turu määratlus on väär, sest komisjon ei kohaldanud kriteeriume, mille ta ise turu mõiste teatises kehtestas (vt eespool punkt 61), nimelt esiteks nõudluse ja teiseks pakkumise asendatavust ja ka potentsiaalset konkurentsi. Ta esitab selle määratluse ümberlükkamiseks neli etteheidet, millele komisjon vastu vaidleb.

– Esimene etteheide

66 Hageja ja Kreeka Vabariik väidavad, et kuna järgnev turg, millel väidetavalt pandi toime EÜ artikli 82 rikkumine, on elektrienergia hulgimüügiturg RIGs, ei saa eelnev turg piirneda pruunsöe tarnimisega, vaid see peab hõlmama kõiki elektri tootmiseks kasutatavaid kütuse liike. Kui eelnev turg määratleda nii, nagu seda tegi komisjon, siis tuleks ka järgnev turg ära jagada tarnitud elektri tootmiseks kasutatud kütuse liikide kaupa. Nad lisavad, et elektritootjad valivad konkureerivatest eri kütustest selle, millel konkreetne jaam toimib, võttes muu hulgas arvesse esiteks „ebapiisava võimsuse“ tingimust RIGs, kus pakkumine on väiksem kui nõudlus, teiseks jaama toimimiskulusid, mis hõlmavad kütte-, käitamis-, hooldus- ja keskkonnakulu, ning kolmandaks vajalikke investeeringuid ja ehitustähtaegu, mis gaasijaama puhul on lühemad kui pruunsöejaama puhul. Komisjon oleks pidanud seega eelneva turu määratlusse kaasama kivisöe, tuumaenergia ja gaasi. Gaasil toimivad jaamad on ka niisugused, mida jätkuvalt kasutatakse ja nende installeeritud võimsus on suur.

67 Komisjon vaidleb hageja ja Kreeka Vabariigi argumentidele vastu.

68 Selle kohta tuleb märkida, et kuigi on tõsi, et elektritootja, kes otsustab hakata elektrijaama ehitama, võib planeerida selle kütmise tema valitud kütusega, teeb ta selle otsuse siiski mitme majandusliku kriteeriumi alusel, mille hulgas võivad olla ka eespool punktis 66 esitatud hageja poolt välja toodud kriteeriumid.

69 Ent hageja ei vaidle vastu vaidlustatud otsuse põhjenduses 13 esitatud komisjoni seisukohale, et esiteks pruunsöega köetavad jaamad olid välja ehitatud just konkreetselt sellel ainsal kütusel toimivana, ja teiseks on nende jaamade ümberehitamine kivisöega köetavateks jaamadeks väga kallis. Seega, kui elektritootja otsustab ehitada pruunsöega köetava jaama, on ta edaspidi kohustatud ostma ainult seda kütust selles jaamas elektri tootmiseks kogu jaama kasutusaja jooksul.

70 Pruunsöe tarnijad ei konkureeri seega elektri tootmiseks kasutatavate teiste kütuste tootjatega, kui vaadelda müüki pruunsöega köetavatele elektrijaamadele, olles seega käsitatav tootmisharusisese turuna. Ent vaidlustatud otsuse põhjendusest 12 nähtub, ilma et hageja sellele vastu vaidleks, et peaaegu kogu Kreekas kaevandatav pruunsüsi kasutatakse elektri tootmiseks. Selle kütusega köetavad jaamad ei moodusta seega ainult väikest osa pruunsöetarnijate klientidest, vaid need on nende tarnijate peamine või lausa ainus turg. Tegemist on ka suure turuga, kuna vaidlustatud otsuse tabelitest nr 11 ja 14 nähtub, et need jaamad katsid 2006. aastal vastavalt 43% RIG installeeritud elektritootmisvõimsusest ja 59,7% kogutoodangust.

71 Lisaks, kuna pruunsöega köetava jaama ehitamiseks vajalik investeering on hageja enda sõnul väga suur, on mõistlik järeldada, et niisuguse jaama – kui see juba töös on – käitamist on raske lõpetada pruunsöe kas või väga suure hinnatõusu tõttu, mis tugevdab selle kütte tarnijate jõupositsiooni ning nende võimet tegutseda suhteliselt sõltumatult elektri tootmiseks kasutatavate teiste kütuste hinna muutusest.

72 Hageja ja Kreeka Vabariigi argument, mille kohaselt peaks eelnev turg hõlmama kõiki teisi kütuseliike, ei saa seega kahtluse alla seada turu mõistet, nagu selle määratles komisjon. Nimelt avaldub kõigist teistest kütuse liikidest toodetava elektri ja pruunsöest toodetava elektri vaheline konkurents pigem järgneval turul. See mõiste on seega seotud viimati nimetatud turuga, nagu seda analüüsitakse tagapool.

73 Seega tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

– Teine etteheide

74 Hageja väidab, et eelneva turu määratluses oleks komisjon pidanud arvesse võtma imporditud elektri avaldatavat konkurentsisurvet.

75 Komisjon vaidleb hageja argumendile vastu.

76 Selle kohta piisab, kui märakida, et olenemata võimalusest importida elektrit Itaaliast või põhjas asuvatest riikidest, jätkasid pruunsöega köetavate jaamade käitajad tegelikult nende jaamade toimimise tagamiseks vajaliku kütte ostmist pruunsöetarnijatelt.

77 Seega asjaolu, et elektri import oli võimalik, ei luba asuda seisukohale, et komisjoni määratletud eelneva turu mõiste on väär, olenemata küsimusest, kas see asjaolu võib avaldada olulist konkurentsisurvet järgneval turul.

78 Niisiis tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

– Kolmas etteheide

79 Hageja ja Kreeka Vabariik märgivad, et komisjon tegi vea sellega, et ta liigitas pruunsöe „primaarkütuste“ hulka, mis mõjutas eelneva turu määratlust. Kui see mõiste hõlmab kütet, mida kasutatakse elektri tootmiseks „baaskoormuselektrijaamades“, mis edastavad elektrit võrku pidevalt, siis peaks eelnev turg hõlmama kivisütt ja gaasi, mida saab samuti kasutada „baaskoormuselektrijaamade“ kütteks.

80 Komisjon vaidleb hageja ja Kreeka Vabariigi argumentidele vastu.

81 Olgu meenutatud, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 189 ja artiklis 1 märkis komisjon, et hageja pruunsöe kaevandmisõiguste säilitamine loob ettevõtjate vahel ebavõrdsete võimaluste olukorra juurdepääsu osas elektri tootmiseks vajalikele „primaarkütustele“ (vt eespool punkt 34). Ent kasutades väljendit „primaarkütused“, millel vaidlustatud otsuse kontekstis puudub tehniline tähendus, soovis komisjon lihtsalt juhtida tähelepanu pruunsöe olulisusele ja kesksele rollile järgneval turul, mitte määratleda eelnevat turgu.

82 Sama kehtib vaidlustatud otsuse kasutatud väljendi „baaskoormuselektrijaamad“ kohta. Kuigi need on jaamad, mis edastavad elektrit võrku pidevalt, nagu hageja kinnitab, nähtub vaidlustatud otsusest, et komisjon analüüsis kõiki elektritootmisallikaid nagu ka kõiki kasutatavaid tehnoloogia liike, enne kui ta

järeldas, et juurdepääs pruunsöele Kreekas oli äärmiselt tähtis tegeliku või potentsiaalse konkurentsi tekkimiseks järgneval turul, ning et ta ei asunud seisukohale, et eelnev turg oli pruunsöe turg, sest ainult seda kütust saab kasutada pidevalt elektrit võrku edastavate jaamade kütmiseks.

83 Seetõttu tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

– Neljas etteheide

84 Hageja väidab, et eelneva turu määratlus on väär seetõttu, et geograafilisest aspektist ei peaks see turg piirduma Kreekas toodetud pruunsöega, vaid peaks hõlmama ka teatud naaberriikide maardlatest pärit pruunsütt. Kreeka Vabariik lisab, et komisjoni prognoos pruunsöe impordi võimatuse kohta on väär, sest 2009. aasta alguses väljastas ta loa pruunsöest elektri tootmiseks hageja konkurendile, kes suutis tagada pikaajalise importpruunsöe tarne.

85 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

86 Tuleb märkida, et komisjon mainis vaidlustatud otsuse põhjenduses 13, et asjaolu tõttu, et pruunsöel on kõigist söe liikidest kõige madalam kütteväärtus, ei saa seda vedada mööda pikki vahemaid, sest väljaspool otsetarnet maardlate ja nende läheduses asuvate pruunsöega köetavate elektrijaamade vahel pruunsöekaubandus peaaegu puudub. Komisjon märkis ka, ilma et hageja või Kreeka Vabariik talle vastu vaidleksid, et esiteks asuvad kõik liidus toimivad pruunsöega köetavad jaamad pruunsöemaardlate läheduses ja teiseks oli kõigis liikmesriikides kokku imporditud pruunsöe tarbimise määr 0,1% ning Kreekas olematu.

87 Lisaks täheldab komisjon Kreeka naaberriikidest pärit pruunsöe kohta vaidlustatud otsuse põhjenduses 16, et nende territooriumide maardlad asuvad esiteks enam kui 100 km kaugusel Kreeka piirist ja seega liiga kaugel, et neid saaks pidada potentsiaalseks tarneallikaks pruunsöega köetavatele jaamadele RIGs, ja teiseks kaevandasid seal pruunsütt juba kohalikud ettevõtjad, et toota elektrit kohalike elektrivõrkude jaoks. Seetõttu, ja isegi kui komisjon möönis vaidlustatud otsuse põhjenduses 161, et esineb teoreetine võimalus, et pruunsütt võidakse RIGs asuvate jaamade kütmiseks osta eespool viidatud territooriumidel asuvatest maardlatest, välistas ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 169 selle võimaluse kui reaalse alternatiivi Kreeka pruunsöele.

88 Hageja aga väidab, et veoraskused ja -kulu on oluliselt väiksemad teatavatest Kreeka naaberriikidest pärit pruunsöepakkumiste puhul selle toote suure kütteväärtuse ja hinna tõttu. Oma väite kinnituseks viitab hageja komisjonile 8. veebruaril 2008 saadetud kirjale. Ent see kiri ei sisalda mingit analüüsi nendelt territooriumidelt pärit pruunsöeimpordi majandusliku tulususe kohta. Nimelt kinnitab selles kirjas hageja vaid seda, et eelnev turg on palju suuremõõtmelisem, kui komisjoni poolt vaidlustatud otsuses määratletu, ning esitab selle väite tõendamiseks kolm pakkumist, mille ta oli saanud kolmelt ettevõtjalt endisest Jugoslaavia Makedoonia Vabariigist ja Kosovost pruunsöe tarnimiseks.

89 Esiteks, mis puudutab kaht esimest pakkumist ühelt poolt pruunsöe tarne kohta Kosovost mahus 300 000 tonni aastas, kütteväärtusega 1800 kcal/kg, ja endisest Jugoslaavia Makedoonia Vabariigist mahus 600 000 tonni aastas kütteväärtusega vahemikus 2800 kcal/kg kuni 3000 kcal/kg, ning teiselt poolt 2007. aastal teostatava tarne kohta Kosovost mahus 1 000 000 tonni, mille kütteväärtust märgitud ei ole, siis tuleb märkida, et toimikust ei nähtu nende pruunsöekoguste eest makstav hind. Nende pakkumiste olemasolust seega ei piisa, et tõendada, et selle pruunsöe import oleks majanduslikult tulus.

90 Kolmanda pakkumise kohta, mis puudutab ksüliiti endisest Jugoslaavia Makedoonia Vabariigist koguses 300 000 tonni aastas, kütteväärtusega 2700 kcal/kg, tarneteks kahele jaamale, mis asusid selle riigiga ühise piiri läheduses, täpsustab ta hinda, mida hageja pidi maksma, nimelt 37,5 eurot tonnilt, kusjuures see hind võis eelnevalt kindlaksmääratud reegli alusel muutuda tegelikult tarnitud toote

kvaliteedist sõltuvalt. Kuid hageja ei selgita, kas seda hinda arvestades tasuks ksüliidi import end tegelikult ära, kui eeldada, et seda saab kasutada pruunsöega köetavates jaamades. Veel tuleb märkida, et seda kolmandat pakkumist sisaldavas kirjas tuuakse esile raskused, mida tooks nende koguste import kaasa piiril, kuna selle veoks läheks vaja 60 veokit päevas, mis võtaks sihtkoha elektrijaamadele kõige lähemal asuvate piiripunktide kogu tollivormistusvõimsuse.

91 Teiseks olgu mainitud, et ettevõtjad, kes hagejale need pakkumised tegid, ei võta oma pakkumistes endale kohustust tagada pikaajaline kütusetarne. Ent hageja ei vaidle vastu komisjoni poolt vaidlustatud otsuse põhjenduses 203 märgitule, et pruunsöekogus, mis on vajalik sellel kütusel töötava jaama toimimiseks kogu jaama kasutusaja jooksul, ehk 40–45 aasta vältel, on mitu miljonit tonni. Komisjon täheldas näiteks, et Vevi maardla, mille reserv ulatus 90 miljoni tonnini, suutis varustada 400 MW võimsusega jaama kogu selle kasutusaja jooksul, kuna ta tootis umbes 2 000 000 tonni aastas.

92 Seetõttu ei ole reaalne järeldada, et keskmiselt teavitatud investor teeks suuri kulutusi, mis ka hageja enda sõnul kaasnevad pruunsöel köetava jaama ehitamisega elektri tootmiseks RIGs, ilma et ta eelnevalt tagaks pikaajalise varustatuse.

93 Kolmandaks tuleb täheldada, et hageja ei väida, et ta oleks ühe või teisega nendest pakkumistest nõustunud, mis on pigem märk sellest, et ta ei pidanud neid sel ajal piisavalt konkurentsivõimeliseks. Seda järeldust toetab kindlalt veel ka asjaolu, et Kreekasse pruunsütt ei impordita (vt eespool punkt 86). Nimelt kuna pruunsüsi on kütus, mida kasutatakse RIGs elektri tootmiseks kõige rohkem, oleks impordi puudumine raskesti seletatav, kui pruunsöe vedu Kreeka naaberriikidest oleks majanduslikult tulus, nagu seda sisuliselt väidab hageja.

94 Seega, kuigi ei saa välistada, et pruunsöe import Kreeka teatud naaberriikidest tarneteks jaamadele, mis asuvad Kreeka ja põhjas asuvate riikide ühise piiri läheduses, võib mõni kord aset leida, tuleb asuda seisukohale, et hageja ei ole tõendanud, et selline import on tegelik varustusallika alternatiiv RIGs asuvatele pruunsöemaardlatele.

95 Seda järeldust ei muuda Kreeka Vabariigi argument, et 7. jaanuaril 2009 anti Heronile luba pruunsöega köetava jaama ehitamiseks, mida ta oli taotlenud 26. märtsil 2007 (vt eespool punkt 16) ja mille puhul ta oli märkinud, et ta kavatseb kasutada Kreekast väljaspool asuvatest maardlatest pärit kütust.

96 Nimelt nagu komisjon õigesti märkis, ei selgita Heronile 7. jaanuaril 2009 antud loas üksikasjalikult viisi, kuidas see ettevõtja peab pruunsütt hankima. Nagu toonitab komisjon, nähtub täpsem selgitus RAE arvamusest, mille ta andis selle loa andmise menetluses. Ent sellest arvamusest nähtub, et Heron esitles kavandatava jaama peamiste pruunsöeallikatena kahte maardlat, mis asusid RIGs ja millest üks oli Vevi maardla, mis asus 20 km kaugusel kavandatavast jaama asukohast. RAE mainis raudtee väljaehitamist selle maardla ja uue jaama vahel. Tõsi, projekteeritava jaama alternatiivse pruunsöeallikana märgitakse ka ära 3 000 000 tonni import Kosovo territooriumilt, kuid see ei luba järeldada, et Heron taotles ja sai ehitusloa pruunsöel toimivale jaamale ilma, et oleks esinenud põhjendatud lootus, et ta saab seda varustada lähedal asuvast maardlast, nagu Vevi maardla.

97 Lisaks kinnitas Kreeka Vabariik vastuses Üldkohtu poolt menetlust korraldavate meetmete raames 26. jaanuaril 2016 esitatud küsimustele ning kohtuistungil, et Heron ei olnud õiguslikult kohustatud kavandatavat jaama ehitama. Ainus võimalik tagajärg, mis võis olla selle ettevõtja otsusel oma projektist loobuda, oli ehitusloa kehtivuse lõppemine. Seega ei tõenda lihtsalt see, et Heron selle loa sai, et tema hinnangul oli kavandatava jaama väljaehitamine võimalik isegi juhul, kui ta Vevi maardla kaevandamisõigusi ei saa.

98 Sellest et Heronile oli antud luba, ei piisa seega tõendamaks, et RIGs pruunsöel toimiva jaama ehitamine on majanduslikult tulus ka siis, kui puudub juurdepääs sellel territooriumil asuvatele pruunsöemaardlatele. Asjaolu, et ainus toimikust nähtuv juhtum, kus ettevõtja mainis importpruunsütt kui võimalikku varustusallikat kavandatavale jaamale, on juhtum, mille puhul see sama ettevõtja taotles

kaevandamisõiguste andmist maardla suhtes, mis asub sellest jaamast 20 km kaugusel, pigem märk sellest, et majanduslikult on vajalik maardlate eksisteerimine pruunsöega köetava jaama läheduses. Kaudne tõend on ka see – nagu komisjon kohtuistungil märkis, ilma et hageja või Kreeka Vabariik sellele vastu vaidleks –, et Heron, kellele lõpuks Vevi maardlate kaevandamisõigusi ei antud, sel ajal kavandatud jaama ehitamist ei alustanudki.

99 Viimaks, nagu toonitab ka komisjon, ei viidanud esiteks miski Heronile antud loas või RAE asjakohases arvamuses sellele, et pruunsöekogused, mida saab importida, on tagatud kogu kavandatud jaama kasutusaja vältel ja teiseks ei esita Kreeka Vabariik ühtegi tõendit Heroni poolt imporditava pruunsöe hinna kohta, mis lubaks RIGs elektri tootmise seisukohast võrrelda selle tulusust Kreeka maardlate pruunsöega.

100 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

101 Niisiis tuleb järeldada, et hageja ei ole suutnud tõendada, et komisjon on vaidlustatud otsuses vääralt määratlenud eelneva turu. Seega ei ole argumendi esimene osa põhjendatud.

Argumendi teine osa, mis käsitleb järgneva turu määratlemist

102 Olgu meenutatud, et komisjon määratles vaidlustatud otsuse põhjenduses 162 järgneva turu turuna, mis hõlmab RIG elektrijaamades elektri tootmist ja elektri importi vastastikuste ühenduste kaudu edasimüügi eesmärgil.

103 Järgneva turu niisuguse määratluse vaidlustamiseks tugineb hageja sisuliselt kahele etteheitele, millele komisjon vastu vaidleb.

– Esimene etteheide

104 Hageja kinnitab, et järgneva turu määratlemisel tugines komisjon vääralt andmetele, mis eelnesid kohustusliku päevaturu süsteemi loomisele, ja et ta ei võtnud arvesse selle turu avatuse taset.

105 Komisjon ei ole hageja väidetega nõus.

106 Kõigepealt tuleb märkida, et isegi kui eeldada, et see hageja kinnitus osutub tõeseks, ei võimalda see teha järeldust, et komisjon on järgneva turu vääralt määratlenud. Ka hageja ise ei väida, et kui komisjon oleks tuginenud rohkem asjakohastele andmetele, oleks ta selle turu teisiti piiritlenud.

107 Igal juhul tuleneb vaidlustatud otsusest, lugedes seda tervikuna, et komisjoni järgneva turu analüüs põhines kõigil asjaoludel, mis talle oli esitatud kuni selle otsuse tegemiseni. Sellest ei nähtu, nagu kinnitatakse ka tagapool punktides 201–203, et komisjon piirdus oma hinnangus ainult nende asjaolude arvessevõtmisega, mis esitati talle kuni 18. oktoobrini 2006. Vastupidi, vaidlustatud otsuse põhjendustes 103–106 kirjeldas komisjon seda turgu reguleerivaid norme, mida ta analüüsis ka selle otsuse põhjendustes 164–166, ning võttis otsuse põhjenduses 222 arvesse asjassepuutuva turu teatud eripärasid, tuvastades, et pruunsüsi oli kõige soodsam kütus elektri tootmiseks RIGs.

108 Seega tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

– Teine etteheide

109 Hageja väidab, et komisjon jättis vaidlustatud otsuses vääralt eristamata konkurentsisurve, mida avaldas importelekter kütuse eri liikidest sõltuvalt. Näiteks hüdro- ja tuumaelektrijaamade imporditav elekter oli selgelt odavam, kui Kreekas toodetu, ning esimene sisestati süsteemi enne teist, tõrjudes välja muud tootmisjaamad, muu hulgas need, mis toimisid pruunsöel.

110 See argument, millele komisjon vastu vaidleb, ei ole faktiliselt tõendatud. Nimelt arvas komisjon importelektri järgneva turu hulka, nagu nähtub selle turu mõistest, mis on esitatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 162 ja mis on välja toodud eespool punktis 102. Ent ta tuvastas ka, et tegelik impordivõimsus oli faktiliste asjaolude toimumise ajal järgneval turul ainult 7% installeeritud võimsusest, millele hageja vastu ei vaielnud. Komisjon ei ole seega jätnud arvesse võtmata importelektri avaldatavat konkurentsisurvet, vaid arvestades selle elektri suhteliselt väikest kogust võrreldes kogu installeeritud tootmisvõimsusega RIGs ja tarbimisega, jõudis ta järeldusele, et faktiliste asjaolude toimumise ajal oli pruunsüsi sellel turul elektri tootmiseks äärmiselt soodne kütus.

111 Seega tuleb teine etteheide tagasi lükata.

112 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et hageja ei ole tõendanud, et komisjon on vaidlustatud otsuses järgneva turu vääralt määratlenud. Seega ei ole argumendi teine osa põhjendatud.

113 Kuna vaidlustatud otsuses käsitletud turgude määratlemisel ei ole eksitud, tuleb esimese väite esimene osa tagasi lükata.

Esimese väite kolmas osa, mille kohaselt ei olnud hagejal ja tema konkurentidel ebavõrdsed võimalused

114 Euroopa Kohtu praktika kohaselt saab moonutamata konkurentsisüsteemi tagada vaid juhul, kui on tagatud erinevate ettevõtjate vahelised võrdsed võimalused. Sellest järeldub, et kui riiklik meede tekitab ettevõtjate vahel ebavõrdsed võimalused ja moonutab seetõttu konkurentsi, kujutab selline meede endast EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 rikkumist (vt apellatsiooniastme kohtuotsus, punktid 43 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

115 Olgu meenutatud, et vaidlustatud otsuses asus komisjon seisukohale, et vaidlusalune meede võis luua ebavõrdsed võimalused hageja kasuks, kuna see meede andis hagejale peaaegu ainsana juurdepääsu pruunsöele, mida sai kasutada RIGs elektri toomiseks, kusjuures tegemist oli selleks kõige soodsama kütuse liigiga.

116 Hageja tugineb selle järelduse ümberlükkamiseks sisuliselt viiele etteheitele.

117 Komisjon vaidleb nendele etteheidele vastu.

Esimene etteheide

118 Hageja märgib, et faktiliste asjaolude toimumise ajal ei olnud kaevandamisõigusi veel antud ligikaudu 2 000 miljoni tonni pruunsöe varude suhtes, millest 1230 miljonit tonni moodustas elektri tootmiseks kaevandatav varu. Tema konkurendid võisid seega end pruunsöega varustada neid õigusi taotledes. Selles suhtes on alates 1994. aastast, ajast, mil hageja sai viimased õigused, kõigi ettevõtjate suhtes *de facto* kohaldatavad samad reeglid. Nii korraldati ja viidi peaaegu lõpuni hankemenetlus Vevi maardla suhtes.

119 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

120 Esiteks tuleb märkida, et punktidest 5–12 eespool nähtub, et hagejale oli antud peaaegu kõik riiklike pruunsöemaardlate uurimise ja kaevandamise õigused, mis üldse olid faktiliste asjaolude toimumise ajal Kreekas välja antud. Täpsemalt oli hagejale 1. jaanuari 2007. aasta seisuga välja antud õigusi umbes 2200 miljoni tonni suhtes ja see moodustas 91% riiklikest maardlavarudest, mille suhtes õigusi oli välja antud.

121 Samuti tuleneb punktist 11 eespool, et kogu Kreeka umbes 4500 miljoni tonni suurusest pruunsöe varust oli kolmandatele isikutele antud pruunsöe uurimise ja kaevandamise õigusi varude osas, mida sai kasutada elektri tootmiseks pruunsöega köetavates jaamades, mis ei kuulunud hagejale, umbes 85 miljonit tonni.

122 Kõige suurem osa kaevandamisõigusi anti hagejale kas ministri otsusega, mis võeti vastu seaduse nr 3734/2009 artikli 36 lõike 3 alusel või spetsiifilise õigusinstrumendi alusel, nagu seadus nr 134/1975, mida ei saanud kasutata hageja konkurentide puhul.

123 On tõsi, et seaduse nr 3734/2009 artikli 36 lõikega 3 tunnistati kehtetuks seaduse nr 134/1975 artikli 3 lõige 3, mille õigusvastasus tuvastati vaidlustatud otsuse artiklis 1. Ent see kehtetuks tunnistamine toimus pärast vaidlustatud otsuse vastuvõtmist ja selle puhul on tegemist lihtsa meetmega, mis oli vajalik kooskõla saavutamiseks vaidlustatud otsusega. See ei saa seega tõendada, et vaidlustatud otsuses esitatud komisjoni analüüs oli väär.

124 Lisaks, nagu möönavad hageja ja Kreeka Vabariik, anti igal juhul viimased riiklike pruunsöemaardlate kaevandamisõigused Kreekas välja seaduse nr 134/1975 alusel 1994. aastal ja need anti otse hagejale ministri otsuse alusel. Seega, kuigi kaevandamisseadustik ei välista formaalselt võimalust anda hagejast erinevatele huvitatud ettevõtjatele riiklike pruunsöemaardlate suhtes õigusi, mida ei ole veel välja antud, ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajaks neile ettevõtjatele antud õigusi ühegi olulise maardla suhtes, olenemata nende sellekohasest selgest huvist. Hageja oli tegelikult ainus ettevõtja, kes sai eelneval turul kaevandada suurt kogust pruunsütt.

125 Seega ainult seaduse nr 134/1975 kehtetuks tunnistamisest ei piisa, et heastada elektri hulgiturul võrdsete võimaluse puudumine, mille põhjustas hagejale antud eelisjuurdepääsu säilitamine pruunsöe kaevandamisõigustele.

126 Selle kohta tuleb lisada, et Kreeka Vabariik ei esitanud haldusmenetluses ega Üldkohtus ühtegi argumenti, mis põhjendaks kaevandamisõiguste andmata jätmist nende maardlate suhtes, mille osas neid sai välja anda, eriti oluliste maardlate suhtes, nagu Dráma ja Elassona.

127 Lisaks ei takista kaevandamisseadustik ka hagejal taotleda ja saada kaevandamisõigusi maardlate suhtes, mille osas neid õigusi veel välja ei ole antud. Seega, isegi kui Kreeka Vabariik otsustab nende maardlate suhtes kaevandamisseadustikus ette nähtud menetluse kaudu kaevandamisõigusi anda, ei võimalda see iseenesest tagada, et hageja konkurentidele tagatakse järgneval turul piisav juurdepääs pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele. Nimelt võib selle menetluse tulemusena need õigused saada hageja, kes suurendab nii oma õiguste hulka.

128 Teiseks tuleb toonitada, et Kreeka Vabariik ei võtnud ühtegi niisugust kaevandamisõiguste andmisele alternatiivset meedet, mis võinuks tagada hageja konkurentidele piisava juurdepääsu pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele või mis lõpetaks võimalikud eelised, mis olid hagejal seoses tema õigusega olla peaaegu ainus, kellel on juurdepääs sellele kütuse liigile.

129 Kolmandaks nähtub vaidlustatud otsuse punktist 80, et Kreeka Vabariik võttis pärast järgneva turu avanemist teatud ebaühtlasi meetmeid hageja kahjuks. Ent kuna tegemist oli sisuliselt hangete korraldamisega, millele hagejat ei kutsutud, kuid mis puudutasid niisuguste jaamade ehitamist, mida köeti pruunsöest erineva küttega, ei saa need meetmed tagada hageja konkurentidele piisavat juurdepääsu pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele.

130 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal oli hagejal eelisjuurdepääs pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele, hoolimata formaalsest võimalusest anda tema konkurentidele kaevandamisõigusi maardlate suhtes, mille osas neid õigusi veel välja antud ei olnud.

131 Seega tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

Teine etteheide

132 Hageja, keda toetab Kreeka Vabariik, märgib, et komisjon möönab ise, et järgneval turul võib elektritootmise luba taotleda ja selle saada iga ettevõtja ja et suur hulk ettevõtjaid olid vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal need load juba saanud. Asjaolu, et selle otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud keegi veel saanud luba pruunsöega köetava jaama ehitamiseks, ei tulene mitte ebavõrdsetest võimalustest, vaid objektiivsetest põhjustest, nagu võimatus tagada piisav varustatus selle küttega või nõutav rahaline suutlikkus. See, et Kreekasse saabusid Euroopa suured ettevõtjad, eriti pärast vaidlustatud otsuse vastuvõtmist, tõendab järgneva turu avatust uutele tootjatele, mistõttu ei ole enam õigustatud toetatavate hankemenetluste olemasolu.

133 Komisjon vaidleb nendele hageja argumentidele vastu.

134 Esiteks tuleb märkida, et see, et hageja konkurendid, sealhulgas suured ettevõtjad võisid saada lube elektri tootmiseks RIGs, ei tõenda, et sellel turul puudusid ebavõrdsed võimalused nende kahjuks. See tõendab ainult, et turule sisenemise tõkked ei ole niisugused, et välistatud on igasugune konkurents.

135 Lisaks tuleneb vaidlustatud otsuse tabelitest nr 12 ja 14, et 2006. aastal ja seega viis aastat pärast järgneva turu osalist avanemist kuulus hagejale esiteks 90% installeeritud tootmisvõimsusest RIGs ja teiseks tootis ta 93,6% kogu jaotatud elektrist. Hageja konkurentide turule sisenemise tase faktiliste asjaolude toimumise ajal näitas pigem seda, et hageja ja tema konkurentide olukord oli jätkuvalt ebavõrdne, seda enam, et hageja enda sõnul töötas RIG ebapiisava võimsusega, mis põhimõtteliselt oleks pidanud muutuma eelkõige tänu uute konkurentide turuletulekule.

136 Teiseks tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 77 ja 211, ilma et hageja ja Kreeka Vabariik sellele vastu vaidleksid, et kõik hageja konkurentide poolt enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist esitatud taotlused pruunsöega köetavate jaamade ehitamise loa saamiseks jäeti rahuldamata. Hageja ise möönab, et üks nende taotluste rahuldamata jätmise peamistest põhjustest oli taotlejate võimatus tagada piisav pruunsöega varustatus, mida tuvastas ka komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 211. See tõendab – mitte ei sea kahtluse alla – teiste ettevõtjate raskusi pruunsöega köetavate jaamade ehitamisel, kuna neil puudus juurdepääs suurtele maardlatele.

137 Käesolev etteheide tuleb seega tagasi lükata.

Kolmas etteheide

138 Hageja väidab, et tema konkurendid saavad endale hankida piisava juurdepääsu pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele nii, et nad kas ostavad või teevad koostööd ettevõtjatega, kellel juba on pruunsöe kaevandamise õigused Kreekas. Kuid ükski ettevõtja ei ole avaldanud hagejale soovi osta pruunsütt temalt.

139 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

140 Hagejast erinevate ettevõtjate kaevandatavate maardlate osas tuleb märkida, et komisjon täheldas vaidlustatud otsuse põhjenduses 203, ilma et hageja või Kreeka Vabariik sellele vastu vaidleks, et väga väikseid ja Kreeka territooriumil üksteisest kaugel asuvaid maardlaid ei saa pidada elektritootmisjaamade reaalseteks kütteallikateks. Komisjon märkis selle kohta, et pruunsöel toimiva jaama – mille tarbimine selle 40–45 aastase kasutusaja jooksul on mitukümmend miljonit tonni – kütmisega seotud logistikakulud oleksid liiga suured, kui kasutataks mitut üksteisest kaugel asuvat maardlat.

141 Ent vaidlustatud otsuse põhjendusest 51 tuleneb, et hagejast erinevate ettevõtjate käitatavad pruunsöe eramaardlad olid väiksed, st nende varu oli keskmiselt 9 miljonit tonni, ja et neid maardlaid, välja arvatud üks, 2003. aastal enam ei kasutatud.

142 Mis puudutab hagejast erinevate ettevõtjate käitatavaid pruunsöe riiklikke maardlaid, siis nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 52, et kümne seda liiki maardla hulgas, mis Kreeka territooriumil eksisteerisid, oli ainult kolme varu märkimisväärne ja 2001. aastal ikka veel kasutuses, kusjuures nendest maardlatest kaks tagasid lepinguliselt hageja ühe jaama varustatuse enamuse selle kütmiseks vajaliku pruunsöega. Samuti tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 52, et nendest maardlatest, mis olid veel tegevad 2001. aastal, kahe käitaja kaevandamisõigused lõppesid 2003. aastal.

143 Seega, arvestades hagejast erinevate ettevõtjate nende varude vähesust, mida sai kasutada järgneval turul elektri tootmiseks vajaliku kütusena, ei saanud teoreetiline võimalus osta pruunsütt nendelt ettevõtjatelt kõrvaldada hageja ja tema konkurentide ebavõrseid võimalusi, nagu tuvastas komisjon.

144 Mis puudutab võimalust osta pruunsütt hagejalt, siis nähtub Kreeka Vabariigi poolt komisjonile 5. juulil 2004 saadetud kirjast, et faktiliste asjaolude toimumise ajal kasutati hageja kogu pruunsöetoodang tema enda jaamade kütmiseks ja et ta ei tegutsenud tegelikult ega potentsiaalselt eelneval turul müüjana. Seetõttu ei kannaks ükski keskmiselt teavitatud ettevõtja pikaajalise investeeringu kulu niisuguse jaama ehitamiseks, mida tuleks kütta hageja maardlatest pärit pruunsöega.

145 Lisaks, kui hageja konkurendid oleksid olnud kohustatud oma jaamade jaoks kütust ostma hagejalt, ei oleks hagejal pruukinud olla majanduslikku huvi soovitud pruunsütt müüa konkureeriva hinnaga või sobivatel tingimustel, kuna see oleks tekitanud suuremat konkurentsi järgneval turul.

146 Seega, nagu tuvastas komisjon, ei kaota hageja ja tema konkurentide ebavõrdseid võimalusi ka õigus osta pruunsütt hagejalt.

147 Seega tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

Neljas etteheide

148 Hageja märgib, et komisjon järeldas vääralt, et järgnevale turule sisenemise tõkkeks oli juba ainuüksi hageja turgu valitsev seisund eelneval turul, mis oli tekkinud puhtalt varem kehtinud regulatsioonist. Hageja ja Kreeka Vabariik lisavad, et komisjon pidi teadma, et turu avanemine toimub järk-järgult ja ta ei saanud kasutada vaidlustatud otsust selleks, et kiirendada konkurentide poolt sellele turule pääsemise rütmi.

149 Need argumendid, millele komisjon vastu vaidleb, ei ole faktiliselt põhjendatud. Esiteks ei tuvastanud komisjon vaidlustatud otsuses mõne järgnevale turule sisenemise tõkke olemasolu puhtalt asjaolu tõttu, et hagejal on turgu valitsev seisund eelneval turul. Nagu märgitud punktis 34 eespool, tuvastas komisjon ebavõrdsed võimalused hageja ja tema konkurentide vahel hageja eelisjuurdepääsu tõttu pruunsöele kui elektri tootmiseks vajalikule kütusele. Isegi kui neid ebavõrdseid võimalusi saaks seletada varem kehtinud regulatsiooniga, ei tähenda see, et see ebavõrdsus ei ole reaalne.

150 Teiseks oli komisjoni ainus eesmärk vaidlustatud otsuses kaotada selles tuvastatud ebavõrdsed võimalused, mitte tagada hageja konkurentidele kindel rütm järgnevale turule või selle osale sisenemiseks. Nimelt ei näe vaidlustatud otsus ette mingit turule sisenemise läve, mida tuleks pidada aktsepteeritavaks. Hageja ei saa seega seda otsust kritiseerida põhjusel, et seda kasutati kohatult tema konkurentide poolt sellele turule pääsemise kiirendamiseks.

151 Seetõttu tuleb käesolev etteheide tagasi lükata.

Viies etteheide

152 Hageja kinnitab, et komisjon on teinud vea, tuvastades vaidlustatud otsuses, et pruunsüsi oli faktiliste asjaolude toimumise ajal kõige soodsam kütus RIGs elektri tootmiseks ja et ainult temal oli sellele juurdepääs; komisjon vaidleb sellele vastu. Hageja ei esita aga käesoleva osa raames argumentatsiooni, millel see kinnitus põhineb, viidates lihtsalt hagi mitmele lausele, mis tema sõnul seda toetavad.

153 Nii viitab hageja kõigepealt hagi lausele, milles ta märgib, et pärast järgneva turu avanemist teatas Kreeka Vabariik, et pruunsöemaardlate kaevandamise õigusi antakse edaspidi välja avatud hankementluste kaudu. Ent eespool punktides 120–129 selgitati juba sisuliselt, et olenemata sellest teoreetilisest võimalusest oli hagejal riiklikele pruunsöemaardlatele eelisjuurdepääs.

154 Lisaks märgib hageja, et Kreeka Vabariik vältis talle uute kaevandamisõiguste andmist, seda isegi maardlate suhtes, mida ta oli juba uurinud. See on iseenesest tõsi. Kuid asjaolu, et hagejale ei antud täiendavaid kaevandamisõigusi, ei tähenda, et tema konkurendid said jaamade kütmiseks vajalikku pruunsütt, ega piira eelisjuurdepääsu pruunsöevarudele, mille suhtes need õigused olid talle juba eelnevalt antud.

155 Seejärel viitab hageja hagi lausele, milles ta märgib, et Kreeka õigus ei keela elektri tootjatel uute pruunsöel toimivate jaamade ehitamist ja täpsustab, et tema konkurendid eelistasid ehitada muud kütust kasutavaid jaamu, sest kuigi pruunsüsi on kütusena odav, on pruunsöel toimiva jaama ehitamiseks vajalik investeering kaks korda suurem kui näiteks gaasil toimiva jaama ehitamiseks vajalik investeering.

156 Esiteks tuleb märkida, et komisjon nõustus vaidlustatud otsuse põhjenduses 222 ja oma Üldkohtule esitatud menetlusdokumentides selgelt asjaoluga, et pruunsöel toimivate elektrijaamade muutuvkulu on suhteliselt väike, kuid püsikulu ja amortisatsioon kõrgemad kui kulu, mis kaasneb gaasil toimiva jaama ehitamisega.

157 Kuid arvestades järgneva turu regulatsiooni eripärasid, ei muuda see asjaolu järeldust, et pruunsüsi oli faktiliste asjaolude toimumise ajal RIGs elektri tootmiseks kõige soodsam kütus.

158 Nimelt nähtub eespool punktist 22 ja poolte vastustest menetlust korraldavatele meetmetele, et kohustuslikul päevaturul kaasatakse väikse muutuvkuluga jaamade, sealhulgas pruunsöega köetavate jaamade toodetud elekter HTSO väljatöötatud programmi enne nende jaamade elektrit, mida köetakse kõrgema muutuvkuluga küttega, nagu gaas, kütteõli ja diislikütus.

159 Praktikas tarnivad pruunsöega köetavad jaamad, mis pakuvad peaaegu alati elektrit odavamalt kui VMÜ, kohustuslikul päevaturul elektrit protsentuaalselt väga suures mahus oma võimsusest ja need on tulusad päeva ja öö igal tunnil. Öötundidel, mil elektrinõudlus on väiksem, on müüdav elekter pärit pruunsöest, mis tõendab, et seda saab turul müüa ilma, et tuleks karta konkurentsi muudest kütteallikatest toodetava elektriga. Ainult päeval, mil nõudlus on suurem, saab lisaks elektrile, mis on toodetud pruunsöest, tarnida muudel kütteallikatel toimivate jaamade toodangu Kreeka turule viia, sest nendel tundidel on VMÜ üldiselt suurem nende jaamade muutuvkulust.

160 Seega, nagu märgib ka komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 222, on kohustuslik päevaturg korraldatud nii, et VMÜ võimaldab väikese muutuvkuluga jaamadel, kes teevad VMÜst madalama hinnapakkumise, müüa elektrit HTSO väljatöötatud programmis kasumiga ja järelikult katta püsikulud.

161 Teiseks nähtub poolte vastustest Üldkohtu poolt 26. jaanuari 2016. aasta menetlust korraldavate meetmete raames neile esitatud küsimusele, et vaidlustatud otsuse tabelis nr 15 mainitud kulud elektri tootmiseks kasutatavatele erinevatele tehnoloogiatele hõlmavad nii muutuv- kui püsikulusid. Ent selles tabelis esitatud pruunsöega köetavate jaamade elektri tootmise keskmine kulu on eri tüüpi soojusjaamade hulgas kõige madalam.

162 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et hageja argumendiga selle kohta, et pruunsöega köetavate elektrijaamade püsikulud on kõrged, ei saa kahtluse alla seada komisjoni järeldust, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal oli pruunsüsi Kreekas elektri tootmiseks kõige soodsam kütus.

163 Viimaks viitab hageja hagiavalduse teatud lõikudele, mille kohaselt tõendavad pruunsöega köetavate jaamade kõrge püsikulu ning mitu kivisöe ja gaasiga köetavate jaamade ehitusprojekti, et viimati nimetatud kütuse liigid olid sama konkurentsivõimelised kui pruunsüsi.

164 Esiteks tuleb märkida, et juba punktides 156–160 eespool analüüsiti ja lükati tagasi hageja argumendid pruunsöe kui elektri tootmiseks ebasoodsama kütuse kohta pruunsöega köetavate jaamade kõrge püsikulu tõttu.

165 Teiseks tuleb vaadelda gaasiga köetavate jaamade projektide ja ehitusloataotluste olemasolu sellest perspektiivist, et kuigi hageja konkurendid näitasid üles ka pruunsöega köetavate jaamade ehitamise huvi ja esitasid vastavaid loataotlusi, siis hoolimata järgneva turu avanemisest 2001. aastal ei saanud nad kaevandamisõigusi piisavalt suurte pruunsöemaardlate suhtes, et varustada elektrijaama kogu selle keskmise kasutusaja jooksul, mis tegelikkuses sundis neid kasutama muud liiki ja ka vähem konkurentsivõimelisemat kütust, kui nad tahtsid järgneval turul tegutseda.

166 Lisaks, isegi kui pruunsöest erinev kütus oleks pruunsöega piisavalt konkurentsivõimeline, oleks raske selgitada järgneva turu ebapiisavat võimsust, mida hageja ise rõhutas ja mille tõttu Kreeka Vabariik oli sunnitud tegema toetustega pakkumisi, et soodustada uute jaamade ehitamist varustuskindluse tagamiseks.

167 Samuti oleks keeruline selgitada, miks oli ajavahemikul 2004–2006 RIGs pruunsöega köetavate jaamade tegelik elektritootmise protsent oluliselt suurem installeeritud võimsuse protsendist, nagu see nähtub vaidlustatud otsuse tabelite nr 11 ja 14 võrdlusest, mida komisjon selle otsuse põhjenduses 86 õigustatult esile toob.

168 Samuti ei ole hageja esitanud veenvaid tõendeid, mis selgitaksid, miks ta ise ei kasutanud võimalust oma kütuse varustusallikaid mitmekesistada, asendades pruunsöega köetavad jaamad nende kasutusaja lõpus muul kütusel toimivate jaamadega – mis oleks olnud õigustatud, kui muu kütus oleks tegelikult pruunsöega konkurentasivõimeline –, selle asemel et taotleda ja saada lube pruunsöega köetavate jaamade asendamiseks jaamadega, mis ikkagi toimisid pruunsöel, nagu komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 79 õigesti tuvastas.

169 Kolmandaks, mis puudutab konkreetsemalt kivisütt, siis märkis komisjon Üldkohtule esitatud menetlusdokumentides, ilma et talle vastu oleks vaieldud, et kuni vaidlustatud otsuse vastuvõtmiseni ei olnud Kreekas välja antud ühtegi luba mõnele kivisöega köetavale elektrijaamale.

170 Neljandaks, mis puudutab seda, et Heron sai pruunsöega köetava jaama ehitamiseks loa, mida ta taotles 26. märtsil 2007 (vt punkt 16 eespool), siis tuleb märkida, et juba iseenesest asjaolu, et välja anti ainult üks luba, olenemata eelistest, mis oli pruunsöel kui Kreekas elektri tootmiseks vajalikul kütusel, näitab pigem seda, et hageja konkurentidel esines reaalseid raskusi piiratud juurdepääsu tõttu pruunsöele. Need raskused on veelgi usutavamad asjaolu valguses, et Heron oma kavandatud jaama valmis ei ehitanud, nagu täheldasid kohtuasja pooled kohtuistungil.

171 Kõigest eeltoodust tuleneb, et hageja ei ole tõendanud, et komisjon tegi vea järeldades, et pruunsüsi oli kõige soodsam kütus elektri tootmiseks RIGs.

172 Käesolev etteheide tuleb seega tagasi lükata.

173 Kuna esimese väite kolmanda osa põhjendamiseks esitatud etteheited ei olnud põhjendatud, tuleb ka see väiteosa tagasi lükata.

Esimese väite viies osa, mis puudutab ilmset hindamisviga, mille komisjon tegi väidetavalt seetõttu, et ta ei võtnud arvesse järgneva turu arengut

174 Hageja väidab, et komisjon lähtus vaidlustatud otsuses olukorrast, mis esines tema uurimise alguses, st ajal, mil järgnev turg just avati osaliselt konkurentsile. Ent selle aja ja vaidlustatud otsuse vastuvõtmise aja vahelisel perioodil toimusid järgneval turul väga suured muutused, mida komisjon jättis vääralt arvesse võtmata. See on käsitatav ilmse hindamisveana, mille tõttu tuleks vaidlustatud otsus tühistada.

175 Selle väiteosa põhjendamiseks, millele komisjon vastu vaidleb, tugineb hageja kahele etteheitele.

Esimene etteheide

176 Hageja väidab, et komisjon viitab vaidlustatud otsuses sageli vananenud andmetele ja hinnangutele, mis ei vasta enam järgneva turu tegelikkusele, kuigi talle oli esitatud olulist teavet selle turu õigusliku ja konkurentsiolukorra arengu kohta. Täpsemalt, ta jättis arvesse võtmata esiteks gaasi suureneva tähtsuse, mis võimaldas ühel ettevõtjal hagejaga konkureerida väikese nõudlusega tundidel ning käivitada uusi jaamu, teiseks asjaolu, et kõige suurema nõudlusega tunnid, mil hagejaga konkureerivad kõik jaamad, moodustavad enamuse päevast, arvestades järgneva turu ebapiisavat võimsust, kolmandaks kivisöe suureneva osatähtsuse ja neljandaks pruunsöega köetavate jaamade kulud, mis on seotud selle kütte aina ebasoodsamaks muutvate saasteainete heitkogustega.

177 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

178 Esiteks tuleb märkida argumendi kohta, milles hageja heidab komisjonile ette vaidlustatud otsuses tuginemist vananenud andmetele ja hinnangutele, et ta ei too esile ühtegi selles otsuses tuvastatud fakti, mis vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal oleks vananenuks muutunud.

179 Teiseks, mis puudutab gaasi olulisust ja uute jaamade kasutuselevõttu järgneval turul, siis tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 67 tuvastas komisjon, ilma et hageja sellele vastu vaidleks, et 2006. aasta lõpus kuulus hagejale 90% elektri installeeritud tootmisvõimsusest RIGs, arvestades, et tema konkurentidele kuulusid vaid kaks gaasijaama ja teatud arv väikseid elektri ja soojuse koostootmisjaamu ja taastuvenergia jõul töötavaid elektrijaamu.

180 Samuti tuvastas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 68, ilma et Kreeka Vabariik või hageja talle vastu vaidleksid, et viimane otsustas 2007. aasta novembris taotleda luba uute jaamade ehitamiseks, millest kaks olid pruunsöega köetavad, ja et tema hinnangul kuulus talle 2011. aastal ühendatud süsteemi installeeritud võimsusest jätkuvalt enam kui 75%.

181 Komisjon tuvastas ka vaidlustatud otsuse põhjenduses 76, et õigusnormide alusel, mida kohaldati elektritootmise loa saamise menetlusele pärast turu avanemist, taotlesid ja said hageja ja 11 ettevõtjat loa uute gaasil toimivate jaamade ehitamiseks, ja nad said need load RAE poolt 2001. aastal korraldatud hanke raames, mis selgelt välistas pruunsöega köetavad jaamad. Komisjon märkis ka, et alates 2001. aastast anti välja ka muid lube kombineeritud tsükliga jaamade ehitamiseks.

182 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 77 tuvastas komisjon samuti, et hageja konkurendid olid esitanud kolm taotlust pruunsöega köetavate jaamade ehitamiseks, kuid need jäeti kõik rahuldamata. Samas põhjenduses täheldas komisjon, et Heron taotles 2007. aastal luba pruunsöe ja biomassiga köetavale jaamale ning Vevi maardla kaevandamise õigusi, kuid vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud nende suhtes vastu võetud veel mingit otsust. Komisjon leidis, et see tõendab esiteks hageja konkurentide huvi ehitada pruunsöega köetavaid jaamu ja teiseks seda, et kuna nende jaamade tehniliste omaduste, kasutusaja ja investeeringute suuruse tõttu lubatakse nende ehitamist ainult siis, kui nimetatud konkurentide kasutada antaks suured maardlad, on viimased kohustatud järgneval turul tegutsemiseks kasutama peamiselt gaasi.

183 Seega tuleb asuda seisukohale, et komisjon analüüsis järgnevat turgu esiteks sündmuste seisukohast, mis leidsid sellel turul aset vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele vahetult eelneval perioodil, sealhulgas ja eriti teatud gaasijaamade olemasolu, mille toodang võis konkureerida hageja omaga, ja teiseks uute, erinevatel tehnoloogiatel põhinevate jaamade kasutussevõtmise perspektiivi seisukohast. See, et komisjon leidis vaidlustatud otsuses, et pruunsüsi oli järgneval turul elektri tootmiseks kõige soodsam kütus ja et hageja peaaegu ainujuurdepääs sellele kütusele võis tugevdada tema turgu valitsevat seisundit sellel turul, ei tulenenud sellest, et ta ei võtnud piisavalt arvesse teatud juba kasutusele võetud või võimalikult ehitatavate jaamade rolli, vaid hinnangust vaidlustatud otsuses tuvastatud erinevatele faktidele, mis erineb hageja välja pakutud hinnangust. Viimane aga ei selgita, miks on vaidlustatud otsuses esitatud hinnang väär.

184 Kolmandaks, mis puudutab väidetavat asjaolu, et suurema nõudlusega tunnid moodustavad enamuse päevast, siis tuleb alustuseks märkida, et tegemist on täiesti põhjendamata argumendiga. Nimelt viitab hageja oma argumendis nendele toimikus olevatele tõenditele, millest nähtub, et elektrinõudlus suurenes ajavahemikul 1997 kuni 2000 keskmise rütmiga 5,4% aastas, kuid need tõendid ei näita, et suurema nõudlusega tunnid on ülekaalus. Ent isegi kui see argument osutuks tõeseks, ei piisa sellest, et asuda seisukohale, et pruunsüsi ei olnud vahetult vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele eelnenud perioodil järgneval turul elektri tootmiseks kõige soodsam kütus, kuna hageja ei vaidle vastu sellele, et esinesid väikse nõudlusega tunnid, mille jooksul pruunsöega köetavad jaamad toimisid, kuid mitte muud soojusjaamad, mis võib selgitada asjaolu, et järgneval turul pruunsöega köetavate jaamade toodetud elektri protsent on oluliselt suurem nende jaamade installeeritud võimsuse protsendist (vt eespool punktid 70 ja 167).

185 Neljandaks, mis puudutab kivisöe olulisuse kasvu, siis piisab, kui meenutada, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud sellel küttel põhinevatele jaamadele välja antud ühtegi luba (vt eespool punkt 169).

186 Lõpuks viiendaks, mis puudutab pruunsöega köetavate jaamade kulu seoses nende saasteainete heitkogustega, siis tuleb märkida, et hageja ei täpsusta nende kulude tegelikku suurust ega selgita, mis teeb pruunsöest elektri tootmiseks ebasoodsa kütuse. Ent olles elektritootja, kes kasutab väga erinevatel tehnoloogiatel põhinevaid jaamu, on hageja heas positsioonis, selleks et Üldkohtule esitada andmeid, mis näitavad, et RIGs elektri tootmine pruunsöest ei ole majanduslikult soodsam kui selle tootmine mõnest muust kütusest.

187 Järelikult tuleb esimene etteheide tagasi lükata.

Teine etteheide

188 Hageja väidab, et komisjon tegi ilmse hindamisvea seetõttu, et ta ei võtnud vaidlustatud otsuses arvesse meetmeid, mida Kreeka Vabariik võttis selleks, et piirata tema turuosa, mis alates 2001. aastast pidevalt vähenes.

189 Komisjon vaidleb nendele hageja argumentidele vastu.

190 Oluline on meenutada, et meetmed, mis võeti järgneval turul hageja turuosa piiramiseks, seisnesid peamiselt tema väljajätmises teatud hangetest toetuse abil jaamade ehitamiseks, et tagada teatud reservvõimsus (vt eespool punkt 13). Kuigi on tõsi, et need hanked võitnud ettevõtjad võivad nii hagejale järgneval turul teatud konkurentsi pakkuda, tuleb märkida, et need meetmed ei muuda realiseeritavaks pruunsöega köetavate elektrijaamade projekte ja ei saa seega kaotada hageja ja tema konkurentide ebavõrdseid võimalusi.

191 Lisaks tuleb meenutada, et kuigi hageja turuosa järgneval turul väheneb, ei mõjuta see vähenemine tema turgu valitsevat seisundit, sest hageja ise möönab, et kuni 2011. aastani kuulus talle umbes 70% Kreeka elektritootmise installeeritud võimsusest (vt eespool punkt 180).

192 Lisaks ei kehtesta Kreeka õigusnormid mingeid piire hageja õiguste koguarvule, mistõttu on senini võimalik uute lubade andmine hagejale.

193 Käesolev etteheide tuleb seega tagasi lükata.

194 Neid asjaolusid arvestades tuleb esimese väite viies osa tagasi lükata, nagu ka esimene väide tervikuna.

2. *Teine väide, mis puudutab põhjendamiskohustuse rikkumist*

195 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab EÜ artiklis 253 nõutav põhjendus vastama akti laadile ning sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel mõista võetud meetme põhjusi ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamisnõude hindamisel tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid, sealhulgas akti sisu, põhjenduste laadi ning selgituste saamise huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleksid eraldi välja toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuna küsimust, kas akti põhjendus vastab EÜ artikli 253 nõuetele, tuleb hinnata mitte üksnes lähtuvalt akti sõnastusest, vaid samuti selle kontekstist ja asjakohase valdkonna kogu õiguslikust regulatsioonist (vt kohtuotsus, 2.4.1998, komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika; kohtuotsus, 4.7.2006, Hoek Loos *vs.* komisjon, T-304/02, EU:T:2006:184, punkt 58). Komisjonil ei ole kohustust nende otsuste põhjendamisel, mida ta peab tegema konkurentsieeskirjade kohaldamise tagamiseks, võtta seisukohta kõikide argumentide osas, mille huvitatud isikud oma nõude põhjenduseks on esitanud, vaid piisab, kui ta esitab need faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on vaidlustatud otsuse seisukohast olulise tähtsusega (kohtuotsused, 29.6.1993, Asia Motor France jt *vs.* komisjon, T-7/92, EU:T:1993:52, punkt 31, ja 27.11.1997, Tremblay jt *vs.* komisjon, T-224/95, EU:T:1997:187, punkt 57).

196 Hageja väidab, et komisjon ei järginud vaidlustatud otsuses põhjendamiskohustust. Esiteks lähtus ta andmetest, mis eelnesid kohustusliku päevaturu süsteemi loomisele ja muudele olulistele arengutele järgneval turul. Teiseks ei selgitanud ta, kuidas need pruunsöe kaevandamisõigused said tugevdada tema turgu valitsevat seisundit järgneval turul. Hageja seab kahtluse alla vaidlustatud otsuse artiklis 1 kasutatud „primaarkütuste" mõiste ja asjaolu, et komisjon kasutas „ainult enda poolt [määratletud] turgude segmente". Kolmandaks ei selgita komisjon hageja poolt väidetavalt toime pandud tegeliku või potentsiaalse kuritarvitamise laadi, seda, kuidas sai EÜ artikli 82 rikkumiseni viia tema suur turuosa eelneval turul, kuna pruunsüsi ei ole elektri tootmiseks absoluutselt vajalik tootmissisend (essential facility) ja seega oli tema konkurentidel piisav juurdepääs sellele turule, ega lõpuks ka seda, mil määral kahjustati tarbijate huve.

197 Ilma et Kreeka Vabariik oleks oma menetlusse astuja seisukohtades pühendanud eraldi osa vaidlustatud otsuse põhjenduse analüüsile, esitab ta selles küsimuses siiski mitu tähelepanekut. Ta märgib muu hulgas, et vaidlustatud otsuse artikkel 1 on halvasti sõnastatud ja vastuoluline „primaarkütuste" mõiste osas ning ka viite osas seaduse nr 134/1975 artikli 3 lõikele 3, mida vaidlustatud otsuse tekstis eespool

ei käsitleta, kui põhjendus 23 välja arvata. Samuti ei ole komisjon piisavalt põhjendanud oma üldist seisukohta, mis puudutab pruunsöe tähtsust Kreekas ja sellest tulenevat hageja konkurentide huvi, kuigi ta kirjeldas seda üksikasjalikumalt ühes konkurentsi peadirektoraadi ametnike kirjutatud artiklis.

198 Komisjon vaidleb nendele argumentidele vastu.

199 Esiteks tuleb märkida, et osa hageja argumente ei käsitle vaidlustatud otsuse põhjenduse puudumist või puudulikkust. Tegemist on argumentidega, mille kohaselt tugines komisjon tõenditele, mis pärinesid kohustusliku päevaturu süsteemi loomisele eelnenud ajast.

200 Nimelt segunevad need argumendid tegelikult kriitikaga vaidlustatud otsuse põhjendatuse teemal. Ent otsuse põhjendamise kohustus on oluline vorminõue, mida tuleb eristada põhistuse põhjendatuse küsimusest, mis puudutab vaidlusaluse akti sisulist õiguspärasust. Otsuse põhjendamine seisneb nimelt nende põhjenduste formaalses väljendamises, millel otsus põhineb. Kui põhjenduses on tehtud viga, siis mõjutab see otsuse sisulist õiguspärasust, mitte aga selle otsuse põhistatust, mis võib olla piisav, kuigi esitatud on valed põhjendused (vt kohtuotsus, 10.7.2008, Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs*. Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punkt 181 ja seal viidatud kohtupraktika). Samuti tuleb täheldada, et esimese väite raames on need argumendid juba esitatud, läbi analüüsitud ja tagasi lükatud.

201 Isegi kui eeldada, et neid argumente tuleb mõista nii, et hageja heidab komisjonile ette üldiselt oma otsuse puudulikku põhjendamist, kuna ta ei maininud selles 2005. aastast hilisemaid andmeid, on see lähenemine alusetu. Nimelt viitas komisjon vaidlustatud otsuses väga palju 2006. ja 2007. aasta andmetele, mis enamjaolt esitati talle haldusmenetluses Kreeka Vabariigi 19. juuni 2006. aasta ja 24. jaanuari 2007. aasta kirjadega ning hageja 2007. aasta 19. jaanuari ja 4. aprilli kirjadega.

202 Nii viitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 32 ja 34 uutele tõenditele, millest ta sai teadlikuks just nende kirjade kaudu ja mis puudutavad hangete korraldamist Dráma, Elassona, Vevi ja Vegora maardlate suhtes kaevandamisõiguste väljaandmiseks. Vaidlustatud otsuse põhjendustes 48 ja 49 analüüsis komisjon järgneval turul kehtima hakanud uute normide toimet ja viimast teavet, mis ta oli saanud hageja pruunsöe kaevandamistegevuse kohta. Vaidlustatud otsuse põhjendustes 53 ja 54 võttis komisjon arvesse pruunsöe kui elektri tootmiseks vajaliku kütuse kasutuse arengut perioodil, mis eelnes vahetult vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 58 analüüsis komisjon elektri kogutarbimise arengut, sealhulgas impordi osa järgneval turul talle edastatud kõige ajakohasema teabe seisukohast. Vaidlustatud otsuse põhjendustes 68, 76, 77, 80 ja 81 analüüsis komisjon selle teabe alusel installeeritud elektritootmisvõimsust RIGs ning elektri tootmiseks ja uute jaamade ehitamiseks väljastatud lube. Lõpuks analüüsis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 73 taastuvenergia allikate elektritootmisvõimsust perioodil, mis vahetult eelnes vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele.

203 Samuti viitas komisjon Kreeka Vabariigi 24. jaanuari 2007. aasta kirjale, selleks et koostada vaidlustatud otsuse tabelid nr 5 ja 16, milles on esitatud vastavalt pruunsöemaardlate loetelu ja Kreekas pruunsöega köetavate jaamade loetelu. Lisaks puudub vaidlus selles, et komisjon võttis arvesse kohustusliku päevaturu loomist 2005. aastal, mida ta kirjeldab vaidlustatud otsuse põhjendustes 103–109 ja millele ta viitas muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendustes 164–166 esitatud hinnangus. Viimaks analüüsiti vaidlustatud otsuse põhjendustes 191–237 erinevaid argumente, mis esitati haldusmenetluses vastavalt hageja 2007. aasta 19. jaanuari ja 4. aprilli kirjades ning Kreeka Vabariigi 24. jaanuari 2007. aasta kirjas.

204 Teiseks, mis puudutab hageja argumente konkreetselt vaidlustatud otsuse põhjenduse puudumise või puudulikkuse kohta, siis tuleb need põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

205 Nimelt, esiteks ei saa hageja väita, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses selgitanud, kuidas olemasolevad pruunsöe kaevandamisõigused said viia tema turgu valitseva seisundi säilitamiseni järgneval turul. Nimelt meenutas komisjon kõigepealt vaidlustatud otsuse põhjenduses 157 EÜ artikli 86 lõike 1, koosmõjus EÜ artikliga 82 rikkumist käsitlevat kohtupraktikat. Seejärel esitas ta selle otsuse põhjendustes 158–188 käesoleva juhtumi olukorra täieliku analüüsi. Viimaseks kohaldas komisjon nimetatud otsuse põhjendustes 189 ja 190 seda kohtupraktikat juhtumi asjaoludele. Nii selgitas ta põhjusi, miks hageja peaaegu monopoolse pruunsöe uurimis- ja kaevandamisõiguse säilitamisega võimaldas Kreeka Vabariik hagejal, kellel oli eelneval turul turgu valitsev seisund, säilitada ka oma turgu valitsev seisund järgneval turul, mis on aga vastuolus asutamislepingu konkurentsieeskirjadega.

206 Teiseks ei saa hageja väita, et vaidlustatud otsuses ei ole põhjendatud selle otsuse artiklis 1 esitatud mõistet „primaarkütused“. Kõigepealt on komisjoni põhjenduskäigust ja järeldusest, millele ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 238 jõuab, selgelt võimalik välja lugeda selle artikli mõte ja muu hulgas see, et olenemata mitmuse kasutamisest – mis on küll kahetsusväärne – viitab komisjon mõistet „primaarkütused“ kasutades pruunsöele. Komisjon soovis selle tehnilise tähenduseta väljendi kasutamisega nimelt toonitada pruunsöe olulisust ja rolli asjassepuutuvatel turgudel (vt eespool punkt 81).

207 Samuti, kuigi mõistet „kütus“ kasutatakse vaidlustatud otsuses mõnes kohas seoses muude kütuse liikidega, nagu nafta või gaas, kasutatakse nimetatud otsuses seda mõistet üldjuhul pruunsöele viidates, muu hulgas selle määratlemiseks, näiteks põhjendustes 12, 14, 41, 42, 88 ja 161. Seetõttu tuleb tagasi lükata hageja argument mõistega „primaarkütused“ seotud põhjenduse puudumise kohta.

208 Kolmandaks ei ole hageja üldsegi selgitanud oma argumenti, mis puudutab vaidlustatud otsuses põhjenduse puudumist selle kohta, et komisjon kasutas „ainult [selles otsuses] enda poolt [määratletud] turgude segmente“.

209 Igal juhul selgitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 162–166, et kuni kohustusliku päevaturu loomiseni vastas elektri hulgitootmise ja -tarne segment tegelikult klientidele riigis toodetud ja imporditud elektri tarne segmendile ning et see segment oli seotud jaetarne segmendiga. Ta täpsustas aga, et alates viidatud päevaturu loomisest hakati neid eristama, sest loodi elektri hulgimüügiturg, mis vastas ainult varasemale klientidele elektri tootmise ja tarnimise turule.

210 Nii järeldas komisjon oma analüüsi ajakohastades ja viidates järgnevale turule, et klientidele elektri tootmise ja tarnimise turu analüüs, mis oli esitatud märgukirjades andmete alusel, mis olid talle sel ajal esitanud hageja ja Kreeka Vabariik, viisid samadele järeldustele kui analüüs, mis tehti järgneva turu kohta, mis oli sel ajal potentsiaalne turg. Sellest tuleneb, et komisjon esitas igal juhul selles küsimuses piisava põhjenduse.

211 Neljandaks tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata ka hageja argument, mille kohaselt ei sisaldanud vaidlustatud otsus mingit põhjendust tegeliku või potentsiaalse kuritarvitamise kohta väidetava turgu valitseva seisundi laienemise tõttu. Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 185–189, et komisjon analüüsis vaidlusaluseid meetmeid, selgitades põhjusi, miks võimaldas Kreeka Vabariik sellega, et ta andis hagejale eelisjuurdepääsu kõige soodsamale tootmisallikale Kreekas, säilitada või tugevdada tema turgu valitsevat seisundit järgneval turul. Komisjon selgitas ka, et need meetmed takistasid uute ettevõtjate turule sisenemist, tekitasid seega ettevõtjatele ebavõrdsed võimalused ja järelikult kahjustasid konkurentsi, rikkudes sellega asutamislepingu norme. Komisjon täiendas ka oma analüüsi vaidlustatud otsuse põhjendustes 199, 223 ja 238. Ta selgitas täpselt käesolevas asjas käsitletava konkurentsiõiguse normide rikkumise laadi, nimelt seda, et rikuti EÜ artikli 86 lõiget 1 koosmõjus EÜ artikliga 82.

212 Viiendaks tuleb tagasi lükata hageja argument, mille kohaselt komisjon ei selgitanud vaidlustatud otsuses piisavalt, kuidas tema suur turuosa seoses pruunsöega – mis ei ole elektri tootmiseks absoluutselt vajalik tootmissisend ja mistõttu oli tema konkurentidel piisav juurdepääs sellele turule – saab kaasa tuua EÜ artikli 82 rikkumise, ega ka seda, mis põhjustel need pruunsöega seotud õigused kahjustavad tarbijate huve.

213 Nimelt, esiteks tuvastas komisjon vaidlustatud otsuses, et hageja konkurentidele järgneval turul ei olnud tagatud juurdepääs pruunsöe suurtele kogustele ja seetõttu ei olnud hagejal ja tema konkurentidel võrdseid võimalusi, arvestades asjaolu, et pruunsüsi oli elektri tootmiseks järgneval turul kõige soodsam kütus. Komisjoni põhjenduskäik oli seega selge ja hageja sai seda vaidlustada, mida ta ka tegi.

214 Teiseks nähtub kohtupraktikast, et selleks, et komisjon saaks tuvastada EÜ artikli 86 lõike 1, koosmõjus EÜ artikliga 82 rikkumise, ei ole ta kohustatud tõendama selle rikkumise mõju tarbijate huvidele (apellatsiooniastme kohtuotsus, punkt 68).

215 Kolmandaks, mis puudutab Kreeka Vabariigi seisukohti, siis tuleb kohe tagasi lükata see, mis käsitleb „primaarkütuste“ mõistet ja millele vastati juba eespool (vt eespool punkt 206). Samuti tuleb põhjendamatuks pidada seisukoht seoses seaduse nr 134/1975 artikli 3 lõikega 3. Vastupidi sellele, mida väidab Kreeka Vabariik, on selle artikli sõnastust korratud kahel korral, vaidlustatud otsuse põhjendustes 21 ja 39. Lisaks viitab komisjon sõnaselgelt mitu korda nendele sätetele, muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendustes 18, 22, 23, 30, 38, 41, 42, 117, 131, 184 ja 237.

216 Lisaks tuleb asuda seisukohale, et vaidlustatud otsuses selgitatakse piisavalt põhjusi, mis lubasid komisjonil teha järeldusi pruunsöe olulisuse kohta Kreekas, nagu tuleneb selle otsuse joonealusest märkusest nr 255 ning põhjendustest 212–215 ja 221–223. Lõpetuseks ei saa vaidlustatud otsuse põhjenduse hindamisel mingil viisil arvesse võtta asjaolu, et komisjoni teenistujad avaldasid ühes õigusajakirjas artikli, mis oli pühendatud vaidlustatud otsusele, olenemata selle artikli sisust.

217 Arvestades eeltoodut tuleb teine väide tagasi lükata.

3. *Kolmas väide, mis käsitleb esiteks õiguskindluse, õiguspärase ootuse kaitse ja eraomandi kaitse põhimõtte rikkumist ning teiseks võimu kuritarvitamist*

218 Käesolev väide jaguneb kolmeks osaks, millest esimene puudutab õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist, teine eraomandi kaitse põhimõtte rikkumist ja kolmas võimu kuritarvitamist.

219 Kuigi väite pealkirjas mainitakse ka õiguskindluse põhimõtte rikkumist, ei ole hageja esitanud argumente, millega taotletaks just selle rikkumise esinemise tuvastamist. Seetõttu piisab, kui vastata argumentidele õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte väidetava rikkumise kohta.

Esimene väiteosa, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet

220 Hageja, keda toetab Kreeka Vabariik, väidab, et komisjon on vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega rikkunud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet; komisjon vaidleb sellele vastu.

221 Oma väite põhjendamiseks tugineb hageja esiteks asjaolule, et komisjon keelas pruunsöe kaevandamise õiguste kogunemise tema kätte esimest korda vaidlustatud otsuses. See, et komisjon aastakümneid midagi ette ei võtnud, tekitas hagejas veendumuse, et tema olukord on õiguspärane.

222 Selles küsimuses tuleb märkida, et kuna keegi ei saa tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumisele, kui haldusasutus ei ole talle andnud konkreetseid tagatisi (vt kohtuotsus, 22.5.2007, Mebrom *vs.* komisjon, T-216/05, EU:T:2007:148, punkt 105 ja seal viidatud kohtupraktika), ei saa hageja oma õiguspärase ootuse esinemist põhjendada ainult komisjoni tegevusetusega.

223 Lisatähelepanekuna tuleb märkida esiteks, et ettevõtjatel ei saa olla õiguspärast ootust niisuguse kehtiva olukorra säilimise suhtes, mida liidu institutsioonid saavad oma kaalutlusõiguse raames muuta (kohtuotsus, 14.2.1990, Delacre jt *vs.* komisjon, C-350/88, EU:C:1990:71, punkt 33), ja teiseks, et komisjonil on suur kaalutlusõigus selle üle otsustamisel, kas ta algatab menetluse liikmesriigi suhtes, kes on rikkunud EÜ artikli 86 lõike 1 sätteid (vt selle kohta kohtuotsus, 27.10.1994, Ladbroke *vs.* komisjon, T-32/93, EU:T:1994:261, punktid 37 ja 38, ning kohtumäärus, 23.1.1995, Bilanzbuchhalter *vs.* komisjon, T-84/94, EU:T:1995:9, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega, isegi kui komisjon ei oleks vaidlusaluste meetmete suhtes algatanud menetlust EÜ artikli 86, koosmõjus artikliga 82 kohaldamiseks, kuigi ta oli nendest meetmetest teadlik, siis ei piisa sellest, et hagejal tekiks õiguspärane ootus arvata, et seda menetlust ei alustata ka tulevikus.

224 Teiseks väidab hageja, et komisjoni otsuses K(2002) 3729 lõplik – Riigiabi N 133/2001 – Kreeka, liigse kulu hüvitamise kord Kreekas, kiitis komisjon heaks toetuse, mille Kreeka Vabariik talle andis järgneva turu avanemise tõttu, et arvesse võtta teatud „luhtunud kulude“ olemasolu. Selles kontekstis oli komisjon seisukohal, et enamus investeeringuid, mis tehti pruunsöega köetavatesse jaamadesse, selliseid kulusid ei sisaldanud. Hageja sai seega heas usus järeldada, et ta võib jätkata tegevust kogu oma investeeringut amortiseerides.

225 Selle kohta on oluline märkida, et komisjoni heakskiit eespool punktis 224 mainitud toetuse suhtes puudutas Kreeka Vabariigi poolt hagejale makstud hüvitisi, et kompenseerida tema investeeringuid kõige vähem konkurentsivõimelisematesse jaamadesse RIGs, nimelt nendesse, mida ei köetud pruunsöega, välja arvatud mõned väiksed jaamad. Komisjon märkis ka, ilma et talle selles küsimuses vastu oleks vaieldud, et talle ei teatatud ühestki pruunsöega köetava hageja jaamaga seotud toetusest, mistõttu nende jaamade olukorda ei hinnatud. Vaidlusaluste meetmete õiguspärasust seega ametlikult ei analüüsitud ja see ei olnud vaikiv eeltingimus asjassepuutuvate toetuste maksmise projekti heakskiitmisele.

226 Sellest tuleneb, et komisjoni poolt eespool punktis 224 märgitud otsuse vastuvõtmine ei saanud tekitada hagejale õiguspärast ootust, et komisjon ei kohalda vaidlusaluste meetmete suhtes EÜ artikleid 86 ja 82.

227 Kolmandaks, hageja kordab, et ta ei saanud ühtegi palvet oma konkurentidelt neile pruunsütt tarnida ja ta kinnitab, et tema tegevus ei mõjutanud negatiivselt tarbijaid. Ent puudub mis tahes põhjus arvata, et need asjaolud, isegi kui need tõesed on, võiksid tekitada hagejale õiguspärase ootuse vaidlusaluste meetmete õiguspärasuse suhtes.

228 Neid asjaolusid arvestades tuleb käesolev väiteosa tagasi lükata.

Teine väiteosa, et rikutud on eraomandi kaitse põhimõtet

229 Hageja väidab, et vaidlustatud otsus kohustab Kreeka Vabariiki teda ilma jätma omandiõigustest ja on seega käsitatav nende õiguste riivena, kahjustades lausa nende olemasolu; komisjon vaidleb sellele vastu.

230 Selle kohta piisab, kui märkida, et vaidlustatud otsus ei kohusta Kreeka Vabariiki võtma konkreetseid meetmeid. Nimelt piirdub komisjon nimetatud otsuse põhjenduses 248 selle äramärkimisega, et võtta tuleb meetmed, et tagada hageja konkurentide piisav juurdepääs pruunsöele. Komisjon toonitas, et Kreeka Vabariik peab valima, mis meetmeid selleks võtta, tuues vaid soovituseks kaks näidet. Nende

seas viitas komisjon tõesti hageja pruunsöemaardlate kaevandamisõiguste konkurentidele üleandmisele ja nende maardlate läheduses asuvate jaamade üleandmisele. Kuid komisjon viitas samas ka maardlate kaevandamisõigustele, mida hageja konkurentidele veel välja ei ole antud. See meede aga ei eelda, et kahjustataks hageja omandiõigusi, isegi kui komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 250, et selle meetmega peaks kaasnema üleminekumeetmed, mis lubaksid rikkumise lõpetada lühema perioodi jooksul kui see, mis on vajalik esiteks niisuguse maardla käikuvõtmiseks, mida veel ei ole kaevandatud, ja teiseks selle maardlaga seotud jaama väljaehitamiseks.

231 Lisaks, isegi kui eeldada, et Kreeka Vabariik otsustab lõpuks võtta meetmeid, mida saab pidada hageja omandiõigusi kahjustavaks, ei pruugi see otsus kindlasti olla õigusvastane. Nimelt ei ole liidu õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluv omandiõigus absoluutne õigus ja selle teostamisele saab seada piiranguid, kui need vastavad tegelikult liidu taotletud üldise huvi eesmärkidele ega kujuta seda eesmärki silmas pidades endast ülemäärast ja lubamatut sekkumist, mis moonutaks tagatud õiguse olemust (kohtuotsus, 23.10.2003, Van den Bergh Foods *vs.* komisjon, T-65/98, EU:T:2003:281, punkt 170).

232 Seega tuleb see väiteosa tagasi lükata.

Kolmas väiteosa, mille kohaselt on võimu kuritarvitatud

233 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on otsus vastu võetud võimu kuritarvitades ainult siis, kui objektiivsete, asjakohaste ja üksteisega kooskõlas olevate kaudsete tõendite põhjal selgub, et otsus on tehtud eranditult või peamiselt muude eesmärkide saavutamiseks kui need, millele viidati (vt kohtuotsus, 6.4.1995, Ferriere Nord *vs.* komisjon, T-143/89, EU:T:1995:64, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

234 Hageja väidab, et komisjon on võimu kuritarvitanud sellega, et ta üritas lahutada tema elektritootmistegevuse tema muust tegevusest, kuigi tema õigusloomealased initsiatiivid selle tulemuse saavutamiseks seoses endiste elektrimonopolidega kukkusid liikmesriikide vastuseisu tõttu läbi. Samas ei tegutsenud komisjon sama moodi sarnastes olukordades teistes liikmesriikides.

235 Hageja argument, millele komisjon vastu vaidleb, on faktiliselt põhjendamata.

236 Nimelt ei nõudnud komisjon vaidlustatud otsuses, et lahutataks hageja tegevused pruunsöemaardlate kaevandamise ja elektri tootmise valdkonnas. Ta lihtsalt tuvastas ebavõrdsete võimaluste olemasolu järgneval turul hageja konkurentide kahjuks Kreeka Vabariigi tekitatud faktilise olukorra tõttu ning palus viimasel see olukord lõpetada ning tagada nendele konkurentidele piisav juurdepääs riiklikele pruunsöemaardlatele.

237 Mis puudutab asjaolu, et energia valdkonnas rikuvad ka teised liikmesriigid oma kohustusi asutamislepingu konkurentsieeskirjade seisukohast, siis ei saa see vabastada Kreeka Vabariiki nende kohustuste täitmisest. Igal juhul ei saa väidetavat komisjoni tegevusetust teiste liikmesriikide suhtes pidada märgiks selle kohta, et vaidlustatud otsus võeti vastu selleks, et saavutada muud eesmärgid kui need, millele viidati.

238 Seega tuleb käesolev väiteosa tagasi lükata.

239 Eeltoodut arvestades tuleb kolmas väide tervikuna tagasi lükata.

4. *Neljas väide, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet*

240 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab liidu õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluv proportsionaalsuse põhimõte, et asjassepuutuvad meetmed ei tohi olla ulatuslikumad sellest, mis on õigusaktiga taotletavate eesmärkide saavutamiseks asjakohane ja vajalik, ning et mitme sobiva meetme olemasolul tuleb valida kõige vähem piirav meede (kohtuotsused, 16.12.1999, UDL, C-101/98, EU:C:1999:615, punkt 30, ja 12.3.2002, Omega Air jt, C-27/00 ja C-122/00, EU:C:2002:161, punkt 62).

241 Hageja on seisukohal, et komisjon rikkus seda põhimõtet tuvastatud rikkumise konkurentsivastase mõju kõrvaldamiseks eespool punktis 230 viidatud meetmete väljapakkumisega. Samuti oleks komisjon pidanud arvestama ebasoodsaid meetmeid, mis on juba hageja suhtes võetud, nagu kohustus müüa elektrit jaeturul kindla hinnaga või uute jaamade ehitamise piirangud. Hageja täpsustab, et haldusmenetluses ei pööranud ta suurt tähtsust EÜ artikli 86 lõikele 2, sest ta arvas ja arvab siiani, et EÜ artikli 86 lõiget 1 ei ole rikutud.

242 Kreeka Vabariik lisab esiteks, et komisjon pakub välja, et 40% pruunsöemaardlate varust antaks hageja konkurentidele, võtmata arvesse seda, et teatud hageja maardlate tulusus ei ole kindel, ja teiseks, et komisjoni mainitud meetmed on „kingitus“ hageja konkurentidele, kes saavutavad hageja varaliste õiguste piiramise või lausa äravõtmise, mille tõttu on tal võimatu amortiseerida oma investeeringuid pruunsöemaardlate uurimisse ja kaevandamisse, kusjuures see kütuse liik ei ole ka elektri tootmiseks hädavajalik.

243 Komisjon vaidleb hageja ja Kreeka Vabariigi etteheidetele vastu.

244 Selle kohta tuleb meenutada, et vaidlustatud otsus ei kehtesta Kreeka Vabariigile kohustust teatud konkreetne meede võtta, sest selle otsuse põhjenduses 248 viidatud meetmed on vaid soovituslikud (vt eespool punkt 230). See otsus kohustab aga teda võtma meetmeid teatud eesmärgi saavutamiseks, nagu nähtub selle otsuse artiklist 2, mille kohaselt on Kreeka Vabariik kohustatud rakendama meetmeid vaidlusaluste meetmete konkurentsivastase mõju kõrvaldamiseks, arvestades ka selle otsuse põhjendustes 246 ja 247 esitatud tähelepanekuid, mille kohaselt need meetmed peavad tagama hageja konkurentidele järgneval turul piisava juurdepääsu Kreeka territooriumil asuvale pruunsöele, olles täpsustanud, et piisavaks peab komisjon põhimõtteliselt protsendimäära kaevandatavast varust, mis ei jää alla 40%.

245 Isegi kui eeldada, et eespool punktides 242 ja 243 viidatud määr 40% on arv, mille komisjon vaidlustatud otsuses lõplikult kindlaks määras, tuleb toonitada, et hageja ega Kreeka Vabariik ei esita ühtegi argumenti tõendamaks, et vaidlusaluste meetmete konkurentsivastase mõju kõrvaldamise tagamiseks piisaks, kui hageja konkurentidele antaks juurdepääs väiksemale protsendile kaevandatavast varust. Konkreetselt ei esita nad ühtegi argumenti, millega vaieldakse vastu vaidlustatud otsuse joonealuses märkuses nr 255 esitatud põhjenduskäigule, mille alusel komisjon määras esialgu kindlaks vajaduse tagada juurdepääs 40%-le varudest.

246 Samuti ei paku hageja ega Kreeka Vabariik välja alternatiivseid, vähem piiravaid meetmeid võrreldes komisjoni väljapakutuga ning millest piisaks vaidlusaluste meetmete konkurentsivastase mõju kõrvaldamiseks.

247 Täpsemalt ei võimalda miski hageja argumentides järeldada, et ebasoodsad meetmed, mida ta enda arvates peab taluma, võiksid kõrvaldada järgneval turul komisjoni tuvastatud ebavõrdsete võimaluste olukorra tema konkurentidega.

248 Samuti ei selgita Kreeka Vabariik, kuidas väike tulusus, mis on väidetavalt osadel hageja kaevandatavatel maardlatel, õigustab vaidlustatud otsuses tuvastatud ebavõrdsete võimaluste kõrvaldamisele suunatud meetmete vastu võtmata jätmist. Selles küsimuses tuleb täpsustada, et Kreeka Vabariik ei väida, et ühegi kaevandatava maardla, mille suhtes võidakse õigused anda hageja

konkurentidele, tulusus ei võiks osutuda kaheldavaks. Igal juhul ei selgita Kreeka Vabariik põhjusi, miks hankemenetluse kaudu nende maardlate suhtes kaevandamisõiguste andmist konkurentidele tuleks pidada nendele konkurentidele tehtavaks „kingituseks“ või kuidas see takistab hagejal amortiseerida oma investeeringuid.

249 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi tuleb asuda seisukohale, et proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist ei ole tuvastatud.

250 Käesolev väide tuleb seega tagasi lükata.

251 Eeltoodust tulenevalt tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

252 Vastavalt Üldkohtu kodukorra artiklile 219 otsustab Üldkohus pärast tühistamist ja tagasisaatmist tehtud lahendites nii tema menetluse kui ka Euroopa Kohtu apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulude üle.

253 Samuti on kodukorra artikli 134 lõike 1 alusel kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, tuleb kohtukulud mõista välja temalt, ja ta kannab lisaks oma kohtukuludele komisjoni, menetlusse astunud ettevõtjate ja apellatsioonimenetluses menetlusse astunud isikute kohtukulud, kaasa arvatud Euroopa Kohtu apellatsioonimenetluse kulud, kuna viimased on seda nõudnud.

254 Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ise oma kohtukulud. Seetõttu kannab Kreeka Vabariik ise enda kohtukulud, kaasa arvatud Euroopa Kohtu apellatsioonimenetluse kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda)

otsustab:

1. **Jätta hagi rahuldamata.**

2. **Jätta Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI) kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni, Elpedison Paragogi Ilektrikis Energeias AE (Elpedison Energeiaki), Elliniki Energeia kai Anaptyxi AE (HE & D SA), Mytilinaios AE, Protergia AE ja Alouminion tis Ellados VEAE kohtukulud.**

3. **Jätta Kreeka Vabariigi kohtukulud tema enda kanda.**

Kanninen Pelikánová Buttigieg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 15. detsembril 2016 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust 2

1. Hageja 2

2. Kreeka pruunsöe turg 2

3. Kreeka elektriturg 3

Lubade andmine elektrienergia tootmiseks ja elektrijaamade ehitamiseks 3

Elektri import 4

Kohustuslik päevaturg 5

Haldusmenetlus 5

Vaidlustatud otsus 6

Menetlus Üldkohtus ja Euroopa Kohtus 6

Menetlus ja nõuded pärast tagasisaatmist 8

Õiguslik käsitlus 8

1. Esimene väide, mille kohaselt on rikutud õigusnorme EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 kohaldamisel ning tehtud ilmne hindamisviga 9

Esimene väiteosa, mille kohaselt on tehtud ilmne hindamisviga asjaomaste tooteturgude määratlemisel 9

Sissejuhatavad märkused 9

Argumendi esimene osa, mis käsitleb eelneva turu määratlemist 10

– Esimene etteheide 10

– Teine etteheide 11

– Kolmas etteheide 11

– Neljas etteheide 12

Argumendi teine osa, mis käsitleb järgneva turu määratlemist 14

– Esimene etteheide 14

– Teine etteheide 14

Esimese väite kolmas osa, mille kohaselt ei olnud hagejal ja tema konkurentidel ebavõrdsed võimalused 15

Esimene etteheide 15

Teine etteheide 17

Kolmas etteheide 17

Neljas etteheide 18

Viies etteheide 19

Esimese väite viies osa, mis puudutab ilmset hindamisviga, mille komisjon tegi väidetavalt seetõttu, et ta ei võtnud arvesse järgneva turu arengut 21

Esimene etteheide 21

Teine etteheide 22

2. Teine väide, mis puudutab põhjendamiskohustuse rikkumist 23

3. Kolmas väide, mis käsitleb esiteks õiguskindluse, õiguspärase ootuse kaitse ja eraomandi kaitse põhimõtte rikkumist ning teiseks võimu kuritarvitamist 26

Esimene väiteosa, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet 26

Teine väiteosa, et rikutud on eraomandi kaitse põhimõtet 27

Kolmas väiteosa, mille kohaselt on võimu kuritarvitatud 28

4. Neljas väide, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet 29

Kohtukulud 30